

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA EKONOMICKO-SPRÁVNÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2009

Miluše Borovcová

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Problematika korupce v zadávání veřejných zakázek

Miluše Borovcová

Bakalářská práce
2009

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Ústav ekonomie
Akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Miluše BOROVCOVÁ**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná ekonomika a správa**

Název tématu: **Problematika korupce v zadávání veřejných zakázek.**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Úvod

- Vymezení termínu korupce a souvisejících pojmů
- Vnímání korupce v České republice (Hodnocení podle indexu CPI)
- Problematika v transparentnosti veřejných zakázek
- Protikorupční instituce a aktivity v oblasti veřejných zakázek

Závěr

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy: **cca 30 stran**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

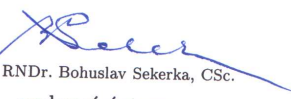
Seznam odborné literatury:

- Ochrana, F. 2004. Hodnocení veřejných projektů a zakázek. Praha: ASPI Publishing.
Pelcl, V. 1998. Zadávání veřejných zakázek. Praha: Linde Praha a.s.
Volejníková, J. 2007. Korupce v ekonomické teorii a praxi. Praha: Profess Consulting.
Bezkorupce. www.bezkorupce.cz . [Aktuální 27.6.2008].
Ministerstvo pro místní rozvoj. www.mmr.cz . [Aktuální 27.6.2008].
Ministerstvo vnitra. www.mvcr.cz . [Aktuální 27.6.2008].
Transparency International. www.transparency.cz . [Aktuální 27.6.2008].
Zákon č. 137/2006 o veřejných zakázkách

Vedoucí bakalářské práce: **doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.**
Ústav ekonomie
Datum zadání bakalářské práce: **27. června 2008**
Termín odevzdání bakalářské práce: **1. května 2009**

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

prof. RNDr. Bohuslav Sekerka, CSc.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 16. července 2008

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 17.1.2009

Miluše Borovcová

Poděkování

Ráda bych poděkovala doc. Ing. Jolaně Volejníkové, Ph.D. za její odborné připomínky a rady při tvorbě této bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat všem, kteří mě podporovali a pomáhali při studiu.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá vymezením korupce a problematiky korupčního chování v oblasti veřejných zakázek. Vystihuje různé definice korupce a vnímání tohoto jevu v České republice. Dále je zde věnována pozornost transparentnosti při zadávání a hodnocení veřejných zakázek, s poukázáním na způsoby řešení korupce.

Klíčová slova

korupce, úplatek, index vnímání korupce – CPI, veřejná zakázka, transparentnost, partnerství veřejného a soukromého sektoru – PPP

Title

The issue of corruption in public procurement

Annotation

Bachelor's thesis deals with the definition of corruption and corrupt behavior problems in public procurement. Reflect the different definitions of corruption and the perception of this phenomenon in the Czech Republic. It is here given to transparency in the procurement and evaluation of public procurement, with reference to ways of tackling corruption.

Keywords

corruption, bribe, Corruption Preception Index – CPI, public contract, transparency, Public Private Partnership - PPP

Obsah

Seznam tabulek.....	10
Seznam grafů.....	10
Seznam schémat.....	10
Úvod.....	11
1. Vymezení termínu korupce a souvisejících pojmů.....	14
1.1. Rozdíl mezi dárkem a úplatkem.....	17
1.2. Srovnání různých forem korupce.....	18
1.3. Dělení korupce podle místa výskytu.....	20
1.4. Definice souvisejících pojmů.....	21
2. Měření a hodnocení korupce.....	23
2.1. Názory expertů.....	24
2.2. Průzkumy veřejného mínění.....	24
2.3. Objektivní data.....	25
2.4. Složené indexy.....	26
2.4.1. Index vnímání korupce – CPI.....	26
3. Česká republika v indexu CPI.....	27
4. Boj proti korupci.....	28
5. Protikorupční aktivity v ČR.....	29
5.1. Organizace a instituce pro boj s korupcí.....	32
5.1.1. Kam se obrátit v případě podezření na korupci?.....	34
6. Vnímání korupce v České republice.....	35
6.1. Vnímání korupce v České republice a v Evropě.....	38
7. Problematika veřejných zakázek.....	39
7.1. Veřejná zakázka.....	39
7.1.1. Rozdělení veřejných zakázek.....	41
7.2. Transparentnost veřejných zakázek.....	42
7.3. Analýza transparentnosti trhu veřejných zakázek.....	44
7.3.1. Nástroje zvyšující transparentnost.....	46
7.3.2. Černé listiny.....	48
7.3.3. Pakt integrity.....	49

7.3.4.	Vnitrostátní offset	50
8.	Public Private Partnership	52
8.1.	Účastníci PPP projektů	53
8.2.	Formy PPP	54
8.3.	Výhody a nevýhody PPP projektů	55
8.4.	Realizace PPP projektů	56
8.4.1.	Projekty v ČR realizované formou PPP	57
9.	Závěr	59
	Seznam použité literatury	61
	Seznam příloh	112

Seznam tabulek

Tabulka 1: Srovnání bagatelní a závažné korupce.	19
Tabulka 2: Která vláda nebo které vlády se podle Vás nejvíce přičinily o rozšíření korupce a úplatkářství v naší zemi?	34
Tabulka 3: Co vy a korupce?.....	36
Tabulka 4: Souhlasíte s výrokem, že ČR je zkorumpovaným státem?	36
Tabulka 5: Co byste udělal(a) kdyby jste se náhodou stal(a) svědkem toho, že nějaká soukromá firma nebo osoba uplatí státního zaměstnance nebo veřejného činitele?	37
Tabulka 6: Byl(a) byste Vy osobně ochoten(na) podpořit boj proti korupci v našem státě, např. svou účastí na pouliční demonstraci?.....	37
Tabulka 7: Ukazatele transparentnosti v letech 2001-2005.....	45

Seznam grafů

Graf 1: Vývoj indexu CPI v ČR.	27
Graf 2: Ve které oblasti je podle Vás úplatkářství nejvíce rozšířeno?	35
Graf 3: Žijeme ve zkorumpovaném státě?.....	38
Graf 4: Indikátory transparentnosti v letech 2001-2005.....	45
Graf 5: Souhlasíte s monitorováním veřejných soutěží?	49

Seznam schémat

Schéma 1: Korupční systém.	17
---------------------------------	----

Úvod

Korupce je jedním z nejzávažnějších problémů dnešní doby a týká se všech států, bez ohledu na velikost, kulturu či vyspělost země. Korupce se stává součástí každodenního života a vstupuje do všech odvětví, v různých podobách a stupních. Ale i v dnešní době se najdou jedinci, kteří se domnívají, že korupce nepředstavuje vážný problém nebo dokonce vůbec neexistuje. Avšak opak je pravdou. Korupce se vyskytuje v určité míře v každé společnosti a to už od starověké Číny. V České republice je korupce spojována hlavně s vládou komunistické diktatury. Naproti tomu musím poukázat na období první republiky, kde bylo vydáno Nařízení vlády republiky Československé č. 290 z roku 1922 v § 4 : *Veškeré jednání těchto úřadů necht' jest ovládáno snahou napomáhati obecnému blahu i blahu jednotlivých občanů a bud' tak uzpůsobeno, aby vzbuzovalo u obyvatelstva důvěru k úřadu a pochopení pro úkoly státu a státní správy... V denním a bezprostředním styku s obyvatelstvem mají úředníci a zřízenci úřadů chovati se vůči osobám, dostavivším se do úřadu, přívětivě a ochotně, mají je v mezích své působnosti poučovati o způsobu, jakým mají se domáhati oprávněných nároků a dávati jim podle okolností potřebné vysvětlení. Při tom mají míti vždy na zřeteli, že jsou povinni vycházeti obyvatelstvu vstříc jako jeho vážní a dobře smýšlející přátelé, jejichž úkolem v zásadě jest, pokud není volné uvážení omezeno zákonem, co nejblahovolněji projednávati záležitosti, jejichž splnění nebo podporování jest v oboru působnosti úřadu a které neodporují ani zákonu, ani zájmům veřejným.*¹

¹ Dostupné z: http://www.europeum.org/disp_article.php?aid=485

Těmto větám se dá už jen stěžít uvěřit. V dnešní době je korupcí právě nejvíce postižena veřejná správa a od toho se obvíjí nedůvěra občanů k úřadům. Musím ještě zdůraznit, že za dob první republiky bylo otevřeno na úřadech denně od pondělí do soboty. V neděli a ve svátek dopoledne byl přítomen ještě právník. V neděli, kdy bylo zavřeno, musela být na dveřích vyvěšená adresa dostupného a způsobilého úředníka. V dnešní době jsou úřední hodiny jen dvakrát do týdne a to někde jen dopoledne.

Korupce má mnoho podob a různý způsob intenzity, proto je velmi těžké ji odhalit a dokázat. Základem pro korupční klima je „drobná“ korupce, s kterou se setkáváme snad denně. Jednou, když moje známá šla k lékařce, měla krásnou květinu a láhev vína. Po mé otázce: „Pro koho je to určeno?“ , odpověděla: „Musím se odvděčit lékařce, že přišla u mého syna na komplikované onemocnění, tak aby nám příště také pomohla a ještě na mě byla moc milá.“ Pomyslela jsem si, vždyť dělala jen svou práci a to, že byla milá snad není tak divné. Mezi lidmi, zvláště pak v České republice, je běžné dávání „dárečků“ , ale neuvědomují si, že je to úplatkářství, které si lidé osvojují jako běžnou věc či normu.

Korupce zasahuje do každé společnosti, ať už se jedná o politiku, právo, kulturu či morální nebo sociální oblast. Ovlivňuje jak fyzické, právnické osoby, tak i instituce a zaměstnance. Korupce je nedílnou součástí celého lidstva, ať už si to někteří připouští, či nikoli. To nám ukazují čtyři teze ústavního soudce Vojtěcha Cepla, který závažnost korupce přirovnával k fungování automobilu. Podle této teorie se v první fázi korupce společnosti projevuje stejně, jako drobná závada na automobilu, zamaštěné brzdové destičky nebo podhuštěné pneumatiky. Druhý stupeň již vážně paralyzuje celé systémy – nesvítlí světla, brzdy nebrzdí. Při třetím stupni se již vůz chová zcela nezávisle na naší vůli, řidič ještě formálně sedí za volantem, ale vůz ovládá někdo jiný. Čtvrtá a nejabsurdnější fáze přichází tehdy, kdy bossové korupce „udělají pořádek“, ovládnou semaforey a začnou sami řídit dopravu. „V jaké fázi se nachází naše Česká republika?“ Odpověď bude záležet na osobním hodnocení a zkušenostech každého tázaného. Ale myslím si, že jsme rozhodně dál, než v první fázi drobných závad.

Pokud budou existovat takové normy, kdy bude výhodnější je porušovat než dodržovat, bude se také objevovat korupce a podplácení. Boj s korupcí není věc jednoho člověka, ale celé společnosti, která se musí snažit o odstranění korupčního klima. Na druhé straně je základem, aby každý začal sám od sebe a svých známých vyžadovat dodržování morálky a lidské slušnosti. Lze jen doufat, že tuto myšlenku si uvědomí každý z nás.

Práce je členěna do osmi částí, ve kterých se snažím poukázat na problém korupce. V první části jsou uvedeny základní pojmy, které se týkají korupčního jednání. Následuje část zaměřující se na vnímání a hodnocení korupce v České republice. Dále je zde věnována pozornost boji proti korupčnímu jednání a problematice zadávání veřejných zakázek. V poslední kapitole pojednávám o možném řešení prostřednictvím spolupráce mezi veřejným a soukromým sektorem. Cílem práce je:

- vymezení termínu korupce s poukázáním na různé definice
- definování souvisejících pojmů
- stanovení pozice České republiky v indexu CPI
- uvést jak vnímá korupci obyvatelstvo v ČR a s tím související boj proti korupčnímu jednání
- vymezení termínu veřejná zakázka
- odhalit problematiku transparentnosti veřejných zakázek a představit nástroje pro zvyšování průhlednosti zadávání veřejných projektů
- poukázat na řešení pomocí partnerství veřejného a soukromého sektoru PPP.

1. Vymezení termínu korupce a souvisejících pojmů

Pokud chceme s korupcí bojovat musíme si jí v první řadě definovat. O to se v minulosti pokoušelo mnoho odborníků, ale každý na tento problém nahlížel z jiného úhlu pohledu a zdůrazňoval jiné charakteristiky. Proto dosud neexistuje jediná, všeobecná definice korupce, která by byla přijímána širokou veřejností. Najít vhodnou definici je velmi obtížné, ukazuje nám to i náš trestný zákoník č. 140/1961 Sb., který neobsahuje ustanovení, které by definovalo trestný čin „korupce“ jako takový.

Víme, že úplatkářství a špatná morálka nemůže být odstraněna úplně. Cílem proto může být zvýšení důvěryhodnosti a poctivosti celé veřejné správy. Boj proti korupci je dlouhodobý proces, do kterého se musí zapojit celá vláda, všechny složky veřejné správy, ale i my sami. Korupce je v řadě případů spjata i s jinou trestnou činností a výsledkem je ztráta důvěryhodnosti v poctivost státních institucí, popřípadě i ve stát jako celek.

Jak by se tedy mělo s bojem proti korupci začít? Prvním krokem je pochopení příčin a vymezení pojmu korupce. Jedna z nejpoužívanějších definic, popisuje korupci jako „... zneužití veřejné pravomoci (síly) k soukromému prospěchu“. ² Z této definice, ale vyplývá, že korupce se týká jen veřejné správy a úředníků. Ministerstvo vnitra České republiky charakterizuje korupci obecněji, jako „vztah mezi dvěma subjekty, ať jednotlivci nebo institucemi, z nichž jeden nabízí a většinou i poskytuje druhému určitou formu odměny za poskytnutí či příslib neoprávněné výhody. Druhý pak očekává, že za tuto poskytnutou výhodu mu bude slíbená materiální či nemateriální odměna poskytnuta.“ ³

² Volejníková, J. 2007. Korupce v ekonomické teorii a praxi. Praha: Profess Consulting, 13s.

³ Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/faq-vymezeni-pojmu-jak-definovat-pojem-korupce.aspx>

Základ slova korupce vychází z latinského základu „rumpere“, což znamená zlomit, rozlomit, přetřhnout. Latinský význam „corruptus“ označuje následek takového zlomu a ten, kdo jej podstoupil, je pak zkažený, zvrhlý anebo zvrácený. Chápání pojmu korupce je opravdu široké. Je celkem pochopitelné, že lidé žijící v různém sociálním prostředí budou mít i různý názor na to co je a není korupce. V České republice se za korupci označuje úplatkářství a podplácení, ale v zemích Evropské unie se pod pojem korupce zahrnuje například i vydírání ze strany politiků či úředníků, zneužívání pravomoci a postavení, zpronevěra veřejných financí, zvýhodňování známých a příbuzných atd.

Dnes nejrozšířenější definice od J. S. Nye, vystihuje korupci jako: „*chování, které se z důvodů dosahování soukromých (osobních, rodinných, úzce skupinových) finančních anebo statusových zisků odchyluje od formálních povinností vyplývajících z veřejné role, anebo přestupuje normy proti výkonu určitého typu soukromého vlivu.*“⁴ Podle této definice se za korupci považuje jen takové chování, kde dochází k zneužívání pravomocí osoby, která pracuje ve veřejné správě. Ve zkrácené podobě by se dalo říci, že jde o zneužívání postavení, moci nebo autority veřejného činitele pro jeho soukromé zisky.

Každý člověk si dokáže pod pojmem korupce něco představit, ať už jde o úplatky či zneužívání moci. Proto záleží na každém, kterou z definic si vybere. Některé charakteristiky mohou být pro laickou veřejnost dosti nesrozumitelné a obtížně pochopitelné. Poměrně přesnou definici korupce vyjadřuje například Konvence OSN o postupu proti korupci, v níž se za korupci považuje „*nabídka, slib nebo předání jakékoliv výhody v něčí prospěch jako nepřiměřené pohnutky pro vykonání nebo nevykonání povinností a požadavek přijetí jakékoliv takové výhody jako nepřiměřené pohnutky pro vykonání nebo nevykonání povinností.*“⁵ Zde je vidět dvojí pohled na korupci, jak ze strany toho, kdo nabízí úplatek (korumpující), tak i ze strany toho kdo je uplácen (korumpovaný). Stejně definuje korupci i Rada OECD z roku 1994.

⁴ Volejníková, J. 2007. Korupce v ekonomické teorii a praxi. Praha: Profess Consulting, 15s.

⁵ Chmelík, J a kol. 2003. Pozornost, úplatek a korupce. Praha: Linde Praha, a.s, 19s.

Později OSN tuto definici upravila na „úplatkářství nebo jiné chování ve vztahu k osobám, jimž byla svěřena odpovědnost, které porušuje jejich povinnosti vyplývající z jejich postavení a směřuje k získání nepatřičných výhod jakéhokoli druhu pro ně samotné nebo pro jiné osoby.“⁶ U některých definic můžeme nabýt dojmu, že se korupce týká jen veřejné správy, ale právě tato definice jasně ukazuje, že korupce zahrnuje obě strany, veřejnou i soukromou.

Lze konstatovat, že vydefinovat korupci přesně a výstižně tak, aby byla charakterizována všechna korupční a úplatkářská jednání, není možné a zřejmě ani účelné. Stalo se již tradicí, že všechny nové „civilizační“ fenomény jsou definovány spíše z profesního hlediska a je patrný odklon od snahy hledat co nejobecnější a „všeobjímající“ definici. I přes toto konstatování se však nabízí jedna obecně platná definice korupce, která vychází z několika základních atributů korupčního jednání, platných pro všechny typy (druhy) korupce:

1. vztah dvou subjektů (toho, kdo úplatek poskytuje-nabízí a toho, kdo jej přijímá),
2. jde o směnný vztah, přinášející oběma stranám výhodu,
3. souvislost s obstaráním věci obecného nebo institucionálního zájmu,
4. korumpovaný je subjekt disponující určitým postavením, pravomocí,
5. jde o jednání proti dobrým mravům.⁷

Podle mého názoru je tato definice nejsrozumitelnější a přesně vymezuje charakter pojmu korupce.

Korupční klima v sobě zahrnuje nejen „korupční tradice a normy“, které tvoří zaběhnutý systém korupčního jednání. Korupce je tvořena i fámy, pomluvami, závistí, nepřátelstvím a neposlední řadě i skandály, které vyvolávají dojem, že se s korupcí nedá bojovat.

⁶ Chmelík, J a kol. 2003. Pozornost, úplatek a korupce. Praha: Linde Praha, a.s, 19s.

⁷ Chmelík, J a kol. 2003. Pozornost, úplatek a korupce. Praha: Linde Praha, a.s, 20s.

Korupční klima ovšem vytváří i zavřený řetězec prvků korupčního systému, který tvoří jakýsi začarovaný kruh. Počátek kruhu je tvořen korupčním jednáním (zpravidla utajovaným), které po čase přejde ve veřejnou známost (stane se veřejným tajemstvím), na kterou zpravidla navazuje snaha státní moci zabránit korupci (v řadě případů neúčinná), neschopnost exekutivy korupci zabránit a potrestat aktéry korupce posiluje veřejné mínění o beztrestnosti korupce, to posiluje samotné korupční klima, ve veřejnosti vzniká mínění o legálnosti korupce.⁸ Korupční systém znázorňuje následující schéma.

Schéma 1: Korupční systém.

→Utajovaná korupce→veřejné tajemství→neúčinný zásah státní moci→veřejné mínění o beztrestnosti→posílení korupč. klimatu→domněnka legálnosti→korupční skutek→

Zdroj: Chmelík, J a kol. 2003. Pozornost, úplatek a korupce. Praha: Linde Praha, a.s, 16s.

1.1. Rozdíl mezi dárkem a úplatkem

Při vymezení termínu korupce, nastává podle mého názoru hlavní problém, a to jaký je rozdíl mezi darem a úplatkem? *Jako příklad mohu uvést historku o jedné doktorce, která měla doma po krabicích plno sladkostí. Na dotaz proč toho doma má tolik, odpověděla, že má dlouhou dobu cukrovku a podle ní je braní úplatku ponižující. Její snaha o vysvětlení neměla u pacientů velký vliv. Po čase zjistila, že odmítání úplatku, vyvolává u klientů nedůvěru a mnoho otázek typu: Třeba není tak dobrá, když si nechce vzít odměnu za svou práci? Zjistila, že někteří lidé byli dokonce uraženi a docházelo i k pomluvám. Lékařka si chtěla zachránit pověst, a proto se přizpůsobila a začala „dárky“ přijímat. Aniž by chtěla musela mít doma hromadu sladkostí, které ji nepřinášeli radost.*

⁸ Chmelík, J a kol. 2003. Pozornost, úplatek a korupce. Praha: Linde Praha, a.s, 16s.

Pokud chceme odměnit někoho za dobře odvedenou práci, ať už se jedná o spropitné, květinu učitelce na konci roku nebo dárek bez „postranních úmyslů“, musíme si dávat pozor co je bráno za úplatek a co ne. Většina obyvatel tyto „úplatky“ za korupci nepovažuje, spíše je to vnímáno jako samozřejmost ve společnosti. Pokud by jsme, ale měli brát definici korupce doslovně, byl by i dárek úplatkem, protože je druhé osobě poskytováno zvýhodnění. To by naznačovalo, že každý člověk v České republice je korumpujícím subjektem. Je proto důležité, aby bylo používáno objektivní hodnocení při posuzování míry korupce. Zásadní je přihlídnutí k rozsahu a závažnosti jednání. Úplatek znamená braní neoprávněné výhody za určitou odměnu. Subjekt, který úplatek přijímá si je svého jednání vědom. Úplatek může mít podobu finanční výhody, protekce, protislужby nebo poskytnutí informací a další. Náš trestný zákoník vyjadřuje netoleranci k jakékoli formě úplatkářství, ale zákon neurčuje hranici od které je hodnota úplatku považována za trestný čin. Každý případ je konkrétně projednáván před soudem, který přihlíží k okolnostem jako například: kdo trestný čin spáchal, jaké byly následky a příčiny. Úplatek se stává trestným činem pokud, při přijímání úplatku je souvislost s obecným zájmem. Nelze však, aby každý veřejný činitel či politik byl při přijetí daru považován za pachatele trestného činu. Existují situace, kdy přijímání daru je považováno za „slušnost“. Například při mezinárodním jednání, když by byl dar odmítnut mohlo by se jednat o urážku protistrany. Nejlépe se zachováme, když při jednání s veřejným činitelem nebudeme nikomu nic navíc dávat, jen to co vyplývá ze zákona.

1.2. Srovnání různých forem korupce

Korupce je rozmanitým jevem, který se vyskytuje ve všech úrovních společnosti, proto je i mnoho forem korupce. Různí autoři přihlížejí na korupci z odlišného úhlu pohledu podle to, co je podle nich považováno za nejdůležitější a nejzávažnější. Korupci můžeme dělit podle subjektů, kteří ji páchají, podle rozsahu, místa a původu aktérů. Typů dělení a srovnávání korupce je opravdu velké množství. Při porovnání korupce je také nutné brát v úvahu závažnost jednotlivých korupčních jednání. Pro tento účel je korupce dělena na dvě kategorie, bagatelní (slabou) korupci a závažnou, silnou korupci. Atributy bagatelní a závažné korupce lze nejlépe srovnat v uvedené tabulce.

Tabulka 1: Srovnání bagatelní a závažné korupce.

Bagatelní (slabá) korupce	Závažná, silná korupce
Bohatý stát, dobře situovaní úředníci státní správy	Chudý stát, nefungující státní mechanismy, nefunkční kontrolní mechanismy, všichni musí brát úplatky, aby si zajistili základní životní prostředky (příklad Rusko)
Majetek v žebříčku hodnot nehraje podstatnou roli (např. u států, kde je stále uplatňováno společenské vlastnictví)	Majetek je vnímán společností jako důležitý znak moci, majetek je dáván na obdiv (např. Afrika, Rusko)
Funguje dobré ekonomicko-politické klima. Neprobíhají žádné sociální a politické otřesy, relativně vysoká zaměstnanost, funkční důchodový systém	Komplexní nejistota jak sociální, tak politická, časté střídání vládnoucích struktur, snaha ekonomicky se zajistit
Země politicky a ekonomicky stabilní	Soustavné reformy, vlny změn (úplatky vyžadovány pro vlastní zajištění pro případ svého pádu – např. Vietnam)
Schopní, vzdělaní úředníci, kteří dosáhli svého postavení na základě svých schopností, vědomostí, poctivě a nejsou existenčně vázáni pouze na úřad	Úředníci svých postů dosáhli korupcí, na základě známostí, z důvodu příslušnosti k některé z politických stran, aniž by byla rozhodující kritériem jejich kvalita. Na svém postu jsou existenčně závislí, snaha získat z postavení maximum pro případ pádu
Silná, nezávislá role médií	Média závislá na mocenské struktuře, provládní orientace, tendenční informování v mlčenlivé společnosti
Vysoká morálka společnosti, tradicí je protikorupční prostředí, úplatek veřejně pranýřován, vybudován právní a normativní systém, který účinně eliminuje ojedinělé korupční aféry	Nefungující právní systém, scházející nebo ignorované normy chování, korupce je brána za normální jev, nízká míra odhalení a postihů korupce

Zdroj: Chmelík, J a kol. 2003. Pozornost, úplatek a korupce. Praha: Linde Praha, a.s, 30s.

1.3. Dělení korupce podle místa výskytu

Vnitřní korupce je spojována hlavně s prostředím uvnitř podniku, kde dochází k manipulaci s postavením zaměstnanců. Především jsou zvýhodňováni ti, kteří korumpují a dostávají se na lepší pozice ve firmě.

Korupce ve veřejném sektoru se vyskytuje v oblasti veřejné správy. Tato forma korupce je asi nejvíce vnímaná u obyvatelstva v naší zemi, protože se každý jistě ve svém životě dostane do styku s úředníky a jelikož naše legislativa není z těch nejlehčích, vyvolává to možnosti použití úplatku.

Korupce v soukromém sektoru, objevující se hlavně při hospodářské soutěži a v konkurenčním boji. Tržní sektor je založen na získávání zisku, proto i zde se korupce objevuje, ale ne v takové míře jako u subjektů s veřejnou mocí.

Korupce v politice se stává jedním z nejzávažnějších forem korupce a je úzce spojena s korupcí ve veřejném sektoru. Dozvídáme se o ní z afér, které jsou na denním pořádku. Tento pojem obsahuje vztahy mezi veřejnou mocí a jejím zneužíváním při financování politických stran.

Korupce ve sportu se stává stále běžnější a úplatky se neustále zvyšují. Sportem prochází mnoho peněz, proto je to „dobrá“ oblast pro výskyt korupce a úplatků. Dochází k manipulaci s kluby, hráči, ale i výsledky, které určují kurzy zápasů.

Korupce v médiích je podle mého názoru nejzávažnější. Lidé se nedozvídají objektivní informace a dochází k manipulaci s celým obyvatelstvem. Tato forma korupce je velmi nebezpečná, protože vliv médií neustále stoupá a informace jsou zneužívány k získávání moci.

1.4. Definice souvisejících pojmů

V České republice většina obyvatel spojuje korupci pouze s úplatkářstvím a nastává situace, kdy pojmy korupce a úplatkářství jsou brány jako synonyma. Úplatkářství je ale jen jednou z forem korupce, která má na rozdíl od většiny ostatních forem korupce, i rámec protiprávního jednání. Naplňuje tedy znaky skutkové podstaty konkrétního trestného činu úplatkářství. Naše trestní právo upravuje tři trestné činy související s korupcí: přijímání úplatku, podplácení, nepřímé úplatkářství. Faktem ale zůstává, že existuje mnoho „korupčních činů“, které nejsou zákonem postihnutelné. V zemích západní Evropy jsou však do korupce zahrnována i taková jednání, jako je vydírání ze strany úředníků nebo politiků, zneužívání postavení a moci k vlastnímu prospěchu nebo prospěchu úzkého okruhu subjektů, k těmž účelům zpronevěra veřejných prostředků, braní tzv. provizí z veřejných zakázek, zvýhodňování známých a příbuzných, jevy, které jsou obecně označovány jako tzv. „klientelismus a nepotismus“.⁹

Nepotismus: Nepotismus vychází ze slova nepos, které je latinského původu a znamená synovec. Tento pojem označuje upřednostňování příbuzných osob při dosazování do funkcí. Nepotismus se rozšířil hlavně za středověku v církvi, kde byli do funkcí obsazováni převážně synovci (od toho ten název) ve velmi útlém věku, bez jakýkoliv zkušeností. Bohužel se tato praxe dochovala i do dnes. V mnoha odvětvích se s preferováním známých, ale i obchodně výhodných lidí setkáváme velmi často. Nepotismus je hlavně spojován s politikou, kde se na vyšší postavení dostávají jen lidé, kteří mají příbuzného v této oblasti. Hlavním problémem tohoto jednání je, že do funkcí jsou dosazováni lidé, kteří nemají vhodnou kvalifikaci a praxi.

Klientelismus: Slovo klient má původ v Římě, kde označoval člověka, který chránil vysoce postavené mocnáře. Tento pojem je založený na protekci a domlouvání se „za zády“ ostatních. Klientelismus je opět velmi viditelný v politice a veřejném sektoru. Nositel veřejné moci si dohodne s blíže postaveným obchodníkem určité podmínky, navzájem se chrání a prosazují svůj zájem. Velmi často slyšíme o aférách z politiky, kdy jsou prosazovány

⁹ Chmelík, J a kol. 2003. Pozornost, úplatek a korupce. Praha: Linde Praha, a.s, 10s.

společnosti, které nejsou nejlepší, ale mají úzký vztah s někým z oblasti. Proto i vstup České republiky do Evropské unie může znamenat rozšíření korupční oblasti a možnosti prosazování klientelismu.

Prodej pozic: Pokud subjekt, který má moc rozhodovat o rozdělení pozic v dané funkci a používá pro tuto činnost úplatky, jedná se o prodej pozic. Dochází k upevnování pozice daného subjektu, protože si volí spolupracovníky podle výše úplatku a tudíž se obklopuje „svými“ lidmi. Prodej pozic umožňuje upřednostňování uplácejících subjektů.

Mezi související pojmy s korupcí jsou dále: střet zájmů a lobbying. Tyto jevy vytvářejí vhodné prostředí pro korupci, ale samy korupcí nejsou.

Střet zájmů: Tato situace nastává tam, kde se způsob, či kvalita výkonu určitého zaměstnání nebo funkce může dostat nebo přímo dostává do rozporu se soukromým zájmem osoby, která toto zaměstnání nebo funkci zastává. Ke střetu zájmů dochází jak u veřejných činitelů, tak i u soukromých subjektů (např. syn starosty, vlastníci stavební firmu, dostane výhodnou veřejnou zakázku). Střed zájmů není sám o sobě korupčním chováním, je však stavem, ve kterém se riziko korupce zvyšuje.¹⁰

Lobbying: Lobbying znamená prosazování zájmů určité skupiny v rámci politického procesu, tedy při schvalování legislativy nebo exekutivních rozhodnutí. V USA, kde lobbying vznikl a dostal své jméno, označuje tento termín informační a politickou angažovanost firem. Lobbovat mohou i politické strany, zájmová a regionální hnutí a iniciativy. Ačkoli se ve většině demokratických zemích jedná o činnost čistě legální, existuje při lobbování riziko, že lobbyisté budou používat korupci jako nástroj k dosažení svých záměrů. V mnoha zemích proto dnes již existují pravidla, podle kterých se lobbyisté musí řídit tak, aby jejich činnost byla transparentní a kontrolovatelná. Jako příklad takových opatření lze uvést např. povinnost registrace profesionálních lobbyistických skupin, oznamovací povinnost týkající se příjmů lobbyistů, dodržování etického kodexu apod.¹¹

¹⁰ Volejníková, J. 2007. Korupce v ekonomické teorii a praxi. Praha: Profess Consulting, 20s.

¹¹ Volejníková, J. 2007. Korupce v ekonomické teorii a praxi. Praha: Profess Consulting, 20s.

2. Měření a hodnocení korupce

Pokud chceme korupci vyhodnotit a porovnávat, musíme nejdříve odhadnout míru korupce a zvolit správný způsob měření. Dnes existuje mnoho přístupů, které dokáží korupci odhadnout, ale pořád jsou to jen odhady. Všechny pokusy „měření“ korupce selhaly, proto lze říci, že korupce se nedá objektivně změřit. Co lze porovnávat a hodnotit je mínění občanů a počet odsouzených subjektů za korupční jednání. Data pro zpracování míry korupce nejsou pevná data, která vychází z faktů a proto se jen obtížně dokazuje vina subjektu korupčního jednání. Pokud chceme pachatele obvinít musí porušit určitou normu (zákon). Právní řád postihuje korupční chování, které je v rozporu se zákonem. Ostatní jednání je postihnuto jen morálně společností, kdy jde jen o nevhodné chování proti disciplíně. Data pro odhalení a vyhodnocení korupčního jednání nejsou běžně dostupné, proto hodně informací je vyhledáváno v tisku. Média a tisk je důležité sledovat. Množství článků a zpráv o korupci nám umožňuje lépe dokumentovat míru korupce a je tím ukázáno jak jsou v dané zemi otevřená a objektivní zpravodajství. Na druhou stranu, ale nemůžeme na těchto informacích založit zkoumání jevu, protože množství zpráv tisku nám nemůže odhalit skutečnou míru korupce. V některých zemích, kde se korupce vyskytuje jen zřídka i jeden „skandál“ stačí na to, aby se o něm psalo dlouho v různých informačních zdrojích. Naopak v zemi s vysokou mírou korupce se o úplatkářství a jiných formách korupčního jednání téměř nepíše nebo to lidé zahrnují do běžného denního života. Důležité pro velikost a intenzitu korupce jsou demografické a sociální faktory. Velký vliv má také specifická situace v zemi, kterou ovlivňují například vojenské konflikty a reformy, které vláda provádí.

Pro měření korupce se používají odlišné metodiky, které přinášejí různé typy dat (tvrdá nebo měkká data) od různých zdrojů (odborné organizace, tisk, hodnocení od expertů aj.). Běžným způsobem získávání informací jsou sociologické průzkumy mezi obyvatelstvem, které měří vnímání korupce. Zdroje pro vyhodnocení korupce jsou většinou měkká data, proto může v některých případech docházet ke zkreslení a znehodnocení daného měření. Z řady různých průzkumů jsou sestaveny indexy, kterým jsou přiřazeny různé hodnoty podle míry korupce ve zkoumané oblasti.

Jak uvádí (Wei, 2001), lze podle způsobů sběru a vyhodnocování dat rozčlenit studie a analýzy usilující o jasné a jednoduché vyjádření korupce do čtyř základních skupin:

1. názory expertů
2. průzkumy veřejného mínění – v rámci firem a obyvatel
3. objektivní data
4. složené indexy¹²

2.1. Názory expertů

Metodiky vycházejí z odhadů a názorů expertů. Jedná se především o instituce, které mají dost zkušeností se sběrem informací a své postupy. Tento způsob získávání je objektivnější než názory občanů a i kvalitněji zpracován, díky profesionalizaci daných organizací. Hodnocení podle této metodiky slouží především pro zahraniční investory, kde se jim podává informace o situaci v konkrétní zemi. Lze sem zařadit například tyto indexy:

- ICRG = International Country Risk Guide, který je založen na názorech informovaných odborníků.
- GM = Governance Matters, prováděn Světovou bankou od roku 1996 prostřednictvím mezinárodních institucí univerzit a obchodních firem pro odhalení kvality veřejné správy. Rozmezí hodnocení je udáváno od -2,5 po +2,5. Vyšší hodnota vyjadřuje lépe vnímanou kvalitu veřejného sektoru v zemi.

2.2. Průzkumy veřejného mínění

Data jsou získávána v rámci firem a obyvatel, podle jejich názorů a postavení k dané problematice. Nevýhodou je, že může docházet k zkreslení, protože se jedná o měkká data. Názory občanů jsou podle mého názoru důležité, jelikož ukazují postoj a vnímání korupce v jejich zemi. Jedná se například o indexy:

¹² Volejníková, J. 2007. Korupce v ekonomické teorii a praxi. Praha: Profess Consulting, 29s.

- GCI = Growth Competitiveness Index, který se skládá ze tří indexů: index makroekonomického prostředí, index veřejných institucí a index technologií. Hodnocení je od 1,00 do 7,00. Vyšší hodnota udává lepší výsledek průzkumu.
- GCB = Global Corruption Barometer, pomocí něhož je zkoumáno veřejné mínění a občané jsou dotazováni na hodnocení, formy, dopady a vývoj korupce v jejich oblasti. Hodnoty jsou mezi 1 a 5. Čím vyšší číslo, tím lepší hodnocení.
- BPI = Bribe Payers Index, vyjadřující velikost úplatků v mezinárodním obchodě. Hodnotící stupnice udává rozmezí od 0,00 až 10,00, kde hodnota 0,00 vyhodnocuje zemi za velmi zkorumpovanou v oblasti vývozu.
- IDR = Index transformace, prováděný od roku 1997 v hodnotách mezi 1 a 7, kde nejlepší výsledek je 1.
- QGI = Quality of Governance Index, který hodnotí důležité oblasti veřejného sektoru pro zjištění kvality správy. Stupnice pro vyjádření výsledku je stanovena od 0 do 4. Čím nižší výsledek, tím je horší korupční prostředí.

2.3. Objektivní data

V tomto případě je korupce vyjadřována podle objektivních dat, tedy dat tvrdých. Jedná se o velikost příjmů, které firmy využily na úplatky nebo jiné nekalé praktiky. Tyto informace se získávají ze statistických údajů o velikosti korupčních plateb a úplatcích. Zahrnujeme sem například tyto indexy:

- Neumannův index, který proběhl v roce 1994 a hodnotil velikost úplatků při obchodování.
- Index V4, proveden v roce 2004 v Praze, Bratislavě, Budapešti a Varšavě. Zkoumal jaké nástroje jsou v těchto velkých městech provozovány proti korupčnímu jednání a zda splňují svůj cíl. Výsledek se pohyboval od 0 do 1, kde 1 znamenal velmi dobrý stav.
- IKVR = Indexy korupce veřejného rozhodnutí, které vyjadřují vztah mezi státem a soukromým sektorem. Skládá se z indexu vlivové korupce = VK a z indexu administrativní korupce = AK.
- IEF = Index of Economic Freedom, hodnotící vliv státu v ekonomice.

2.4. Složené indexy

Tato metodika je založena na zkoumání a propojování hodnotících zdrojů korupce. Složené indexy zahrnují více informací od různých institucí, ale o to je složitější jejich konstrukce. Do této kategorie patří asi nejznámější a nejužívanější index:

- CPI = Corruption Perception Index, nebo-li index vnímání korupce.

2.4.1. Index vnímání korupce – CPI

Index vnímání korupce, neboli Corruption Perception Index (dále jen CPI) je sestavován každoročně od roku 1995 společností Transparency International a Goettingenskou univerzitou v Německu.

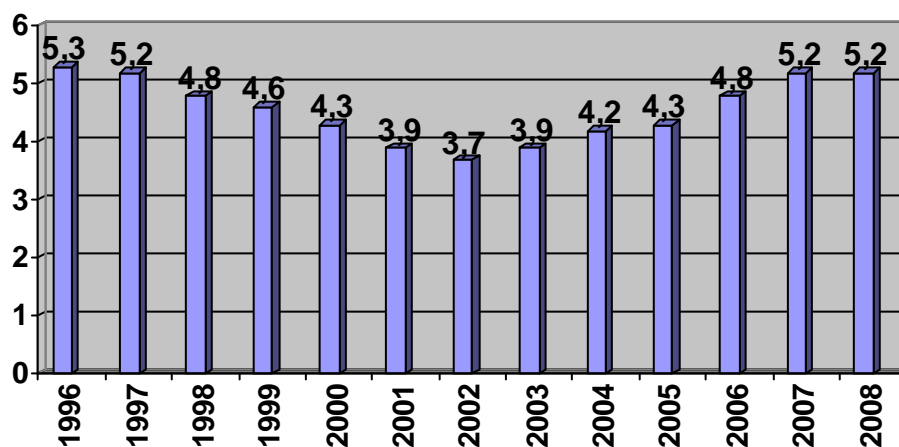
Měření je zaměřeno na hodnocení veřejného sektoru, prostřednictvím dotazování expertů (podnikatelů, obchodních institucí a odborné veřejnosti aj.). Šetření se provádí v jednotlivých zemích a jeho výsledky jsou každoročně aktualizovány. Index existuje od roku 1995 a počet zemí v hodnocení neustále narůstá. V roce 2000 bylo do průzkumu zahrnuto 90 zemí, v roce 2008 se již hodnocení týkalo 180 zemí.

Podmínkou pro sestavení indexu je použití nejméně tří na sobě nezávislých průzkumů od různých zdrojů – organizací. Hodnotící stupnice je desetimístná od 0 do 10. Výsledek 0 dostává země hodnocena jako naprosto zkorumpovaná a naopak hodnotu 10 má země bez vlivu korupce. Pro srovnání je důležité vycházet z bodového hodnocení dané země, nikoli z pořadí zemí, které je ovlivňováno jak nově zařazenými zeměmi do výzkumu, tak i některé země z něj naopak jsou vyloučeny. Problémem této metodiky je její různorodost v použitých zdrojích a otázkách, které jsou kladeny v průzkumu. Porovnávání a hodnocení je tudíž velmi obtížné.

3. Česká republika v indexu CPI

V tomto žebříčku má naše země v roce 2008 45. místo s hodnocením 5,2. V rámci Evropské Unie jsme na 18. místě a máme pořád co dohánět. V České republice byl index CPI sledován od roku 1996, kdy byla vypočítána hodnota 5,37. V dalších letech se projevila klesající tendence. V roce 1999 index měl hodnotu 4,6 a v roce 2001 klesl výsledek na 3,9. Ale v roce 2006 byla naměřena hodnota 4,8 z osmi použitých průzkumů. Hodnoty, které nám přináší tento průzkum by měly být využity při rozhodování o použití protikorupčních opatření v zemi. Doufejme, že se bude hodnota indexu a hlavně mínění lidí o korupci rok od roku zlepšovat.¹³ Vývoj indexu CPI v ČR znázorňuje následující graf

Graf 1: Vývoj indexu CPI v ČR.

Zdroj: <http://www.transparency.cz/index.php?lan=cz&id=1>, grafika autor.

¹³ Aktuální hodnocení zemí podle indexu CPI viz. Příloha 1.

4. Boj proti korupci

Boj proti korupci je nesmírně složitý a dlouhodobý. Vyžaduje spolupráci jak v oblasti veřejné, tak i soukromé. Důležitá je komunikace a informovanost ve fázi prevence, odhalování i obvinění a trestání pachatelů. Korupční jednání je dosti komplikovaný a propletený proces, proto tedy i boj proti němu musí být komplexní a zasahovat do co nejvíce oblastí lidské společnosti.

Subjektem korupčního vztahu, tedy *pachatelem* může být jak fyzická, tak právnická osoba. Zda se stát osobou provádějící korupční jednání, je ryze individuální záležitost. Záleží na každém z nás jak se rozhodne, „buď – anebo“. Subjekt, který se rozhodne jednat proti zákonu si musí uvědomit a zhodnotit míru zisku a možných ztrát. Bohužel v České republice je viditelný zisk z korupčního jednání pořád mnohem větší než možné riziko. Pachatel se může ocitnout v různých situacích:

- situace, kdy pachatel aktivně poskytuje nebo slibuje úplatek, za poskytnutí výhody nebo zisku;
- situace, kdy pachatel jedná v zájmu třetí osoby;
- situace, kdy pachatel přijímá nebo požaduje úplatek nebo výhodu od jiné osoby, tedy také pachatele a jako protihodnota je mu poskytnuta určitá služba;

Odhalování a zkoumání závažnosti korupčního činu je velmi časově i odborně složitě. Korupce je vztah mezi korumpujícím a korumpovaným, oběma osobám vzniká určitá výhoda. Tedy ani jedna ze zmíněných stran nemá zájem na tom, aby čin byl řešen státními orgány. Odhalování korupčního jednání probíhá na základě důkazů (dokumenty, zvukové záznamy aj. – soubor důkazních prostředků je velmi široký a odvíjí se od konkrétních případů), oznámení, ale i pomocí zkušeností, které orgány získaly po dlouholeté „praxi“. Mezi příznaky korupce může patřit například neprůhledná rozhodnutí státních orgánů, náhlý zisk neodpovídající výši příjmu aj.

Dokazování trestné činnosti v oblasti korupce je obtížné, protože se musí prokázat:

- jestli se stal skutek, který odpovídá trestnému činu
- zda je pachatelem obviněný a míru jeho zavinění
- jaké byly jeho příčiny a okolnosti, mající vliv na daný skutek
- důsledky a stanovení škod
- okolnosti, které umožnily spáchání trestné činnosti

5. Protikorupční aktivity v ČR

Česká republika se vyznačuje vysokou korupční činností, která má dlouholetou tradici. V roce 1994 byl zřízen první speciální orgán pro odhalování korupce, *SPOK* = Služba policie pro odhalování korupce a závažné hospodářské činnosti. Důležitým krokem bylo schválení, dne 25. října 2006, *Strategie vlády v boji proti korupci* na období od roku 2006 do roku 2011. Boj proti korupci je postaven na průhlednosti, prevenci a postihu. Pro dosažení těchto pilířů si vláda České republiky stanovila následující cíle a opatření, které uvádí ve Strategii vlády v boji proti korupci na období 2006 až 2011, obsažené v části III materiálu č.j. 1592/06:

1. Prevence

- a) minimalizovat státní regulaci,
- b) zjednodušit legislativu, zvýšit transparentnost legislativního procesu,
- c) snížit prostředky přerozdělované státem a zefektivnit kontrolu čerpání prostředků z veřejných rozpočtů, a zjednodušit a urychlit úřadování ve všech úřadech a institucích za využití moderních informačních technologií,
- d) omezit počet zvláštních procesních pravidel univerzálního rámci správního řádu,
- e) zabránit ukládání nadměrné byrokratické zátěže na občany i samosprávy,
- f) zrovnoprávnit elektronickou a listinnou formu komunikace občana s úřadem a úřadů navzájem,
- g) spolupracovat s profesními a dalšími organizacemi při podpoře etického jednání v jednotlivých oblastech společnosti a při vytváření protikorupční atmosféry ve společnosti;
- h) posilovat odolnost orgánu veřejné správy proti korupci například formou nácviku řešení korupčních situací, jednoznačným určením odpovědnosti za přijaté řešení.

2. Průhlednost

- a) zprůhlednění systému čerpání prostředků z veřejných rozpočtů,
- b) zprůhlednění systému zadávání veřejných zakázek, zvýšení transparentnosti rozhodování orgánu veřejné správy, jimi zřizovaných organizací, jakož i dalších institucí, k nimž veřejnoprávní instituce uplatňuje práva zřizovatele nebo vlastníka s většinovou účastí a zajištění dostupnosti všech informací o zadání a výběru veřejné zakázky;
- c) zjednodušení správního řízení a zásadní posílení jeho transparentnosti a jednotnosti,

- d) elektronizaci agend provozovaných v rámci státní správy,
- e) vytvoření podmínek pro kontrolu veřejnosti nad činností veřejných funkcionářů a jejich majetkovými poměry po dobu výkonu funkce,
- f) nastavení pravidel legitimního lobbingu.
- g) zavedení praxe, kdy občan bude mít právo kdykoli zkontrolovat stav projednávání své věci na úřadě nebo internetu,
- h) zřízení centralizovaného stížnostního místa nezávislého na státu, které bude provozovat protikorupční linku i další formy kontaktu. Toto místo bude přijímat stížnosti a podezření veřejnosti, týkající se celé státní správy a bude se podílet na jejich řešení formou právního posouzení a zvolení vhodného právního postupu ve vztahu k příslušným orgánům veřejné správy;
- i) procesní zvýhodnění žadatelů v řízení, jímž se na povinném subjektu u správního soudu domáhají zpřístupnění informací;
- j) rozšíření možností veřejné kontroly nakládání s majetkem obcí a územních samosprávných celků (např. rozšíření informační povinnosti, zavedení periodického vyhodnocování výhodnosti smluvních vztahů).

3. Postih

Cílem všech postupů a opatření je zintenzivnění činnosti policie a urychlení vyšetřování případů korupce. Vláda v této oblasti garantuje nekompromisní, nepolitické a profesionální vyšetřování korupčních podezření a obvinění. Pro zvýšení efektivity trestních řízení v případech závažné korupce je nezbytné zřídit specializované justiční orgány. Za každé porušení zákona musí přijít trest.¹⁴

¹⁴ Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/strategie-vlady-v-boji-proti-korupci-2006-2011-pdf.aspx>

Další protikorupční aktivitou vlády České republiky bylo v březnu 2008 zřízení protikorupční *linky 199*, která v období od 1. března do 15. května zaznamenala 141 nových klientů. Provozování má na starost nevládní organizace Transparency International, která poskytuje všem klientům bezplatné právní poradenství a pomoc proti korupčnímu jednání.

Korupce jako pojem není v českém právu definován, ale existuje zde řada korupčního jednání v soukromém i veřejném právu. Nejčastěji lze nalézt korupční prvek v trestním činu korupčního charakteru, jako je:

§ 160 - Přijímání úplatku

§ 161 – Podplácení

§ 162 - Nepřímé úplatkářství

§ 158 - Zneužívání pravomoci veřejného činitele

§ 159 - Maření úkolu veřejného činitele z nedbalosti

§ 126 - Porušení povinnosti v insolvenčním řízení

§ 127 - Porušování závazných pravidel hospodářského styku

§ 128 - Zneužívání informací v obchodním styku

§ 128a až 128c - Pletichy při veřejné soutěži a veřejné dražbě

§ 250 – Podvod

§ 252a - Legalizace výnosů z trestné činnosti

§ 255 - Porušování povinnosti při správě cizího majetku

Zákony souvisejí s korupční problematikou:

140/1961 Sb., Trestní zákon

141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

500/2004 Sb., správní řád

40/1964 Sb., Občanský zákoník

513/1991 Sb., Obchodní zákoník

159/2006 Sb., o střetu zájmů

137/2006 Sb., o veřejných zakázkách

182/2006 Sb., insolvenční zákon

106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy

Na vnímání korupce jako závažný problém měl vliv i vstup České republiky do Evropské Unie, což přineslo řadu mezinárodních smluv jako jsou:

- *Občanskoprávní úmluva o korupci – Civil Law Convention against Corruption*
- *Trestně právní úmluva o korupci – Criminal Law Convention against Corruption*
- *Meziamerická protikorupční úmluva – Inter-American Convention against Corruption* a aj.

Velký vliv při boji s korupcí mají také etické kodexy např.:

- *Etický kodex Institutu interních auditorů*
- *Etický kodex zaměstnanců Úřadu vlády ČR*
- *Etický kodex Policie České republiky* a aj., které udávají chování a morální hodnoty subjektům veřejného i soukromého sektoru.

5.1. Organizace a instituce pro boj s korupcí

Vytvoření nezávislých organizací a institucí je nedílnou součástí obrany proti korupci v každé zemi. Důležitá je také komunikace a spolupráce jak uvnitř státu, tak i v mezinárodní oblasti. Vstup České republiky do Evropské Unie pomohl zvýšit zájem o řešení tohoto problému a umožnil nám zapojení do protikorupčních aktivit mezinárodního charakteru. Jako příklad uvádím některé mezinárodní a nevládní organizace a instituce zapojené do boje proti korupci:

1. Mezinárodní organizace:

- *Státy proti korupci - GRECO*, která v dnešní době zahrnuje 40 států a její hlavní činností je monitorovat jednotlivé zavádění protikorupčních nástrojů Rady Evropy. Česká republika přistoupila v roce 2002.
- *OSN - Organizace spojených národů (United Nations)*, působící v Praze od roku 1947 a poskytující informační a logistickou podporu pro dané projekty.
- *Rada Evropy*.
- *OLAF (Office de la Lutte Anti-Fraude) - Evropský úřad boje proti podvodům*, vznikl v roce 1999 a jejím hlavním úkolem je ochrana finančních zájmů EU.
- *SECI (South-East European Co-operation Initiative) - Iniciativa pro spolupráci v jihovýchodní Evropě*.
- *Evropská banka pro obnovu a rozvoj*.
- *Světová banka*.

- *ICC (International Chamber of Commerce) - Mezinárodní obchodní komora.*
2. Nevládní neziskové organizace:
- *Transparenci International – Česká republika, o. p. s. (dále jen TIC), jde o nejrozšířenější protikorupční organizaci.*
 - *Oživení, o. s., zabývající se programem Bez korupce s ohledem na životní prostředí.*
 - *Růžový panter, o. s., působící v oblasti práva a boje proti korupci v organizovaném zločinu. Monitoruje a kontroluje zavádění protikorupčních opatření.*
 - *Ekologický právní servis, o. s., bojuje proti klientelismu a korupci.*
 - *Společnost přátel přírody, o. s., která spolupracuje a aktualizuje web www.nasliberec.cz.*
 - *Otevřená společnost, o. p. s., založená ze strany nadace Open Society Fund Praha, jejíž činnost je zaměřena na oblast práva občanů na informace.*
 - *SOS Praha, volné sdružení pražských občanských sdružení.*
3. Nadace:
- *NROS = Nadace rozvoje občanské společnosti, poskytující pomoc ohroženým skupinám, jako jsou menšiny, hájí demokratické hodnoty a práva občanů.*
 - *Open Society Fund Praha, zaměřující se na posilování rozvoje společnosti.*

5.1.1. Kam se obrátit v případě podezření na korupci?

Podezření korupčního jednání v případě Policie nebo zaměstnancům Ministerstva vnitra se může občan obrátit na telefon: 974 832 222, nebo na adresu stiznosti@mvcz.cz. S dalšími podmínkami se mohou lidé ozvat na adresu korupce@mvcz.cz nebo na bezplatnou linku 199. V případě podezření z korupce v oblasti Evropské Unie se může volat na bezplatnou telefonní linku 00 800 0105 2004.

Velmi důležité pro boj s korupcí je důvěryhodnost vlády, protože politici mají být naším vzorem. Ale někteří občané vidí jako důvod vzrůstu korupce právě selhávání vlády. V roce 1999 společnost GfK-Praha provedla reprezentativní sociologický výzkum. Průzkum se uskutečnil s podporou Ministerstva vnitra ČR a nezávislé organizace TIC. Dotazováno bylo 1066 respondentů a podle jejich názorů se o rozšíření korupce nejvíce přičinily vlády Komunistů a Václava Klause (26%). Jedna třetina dotázaných si myslí, že za korupci nemohou vládnoucí strany. Přehled ukazuje následující tabulka.

Tabulka 2: Která vláda nebo které vlády se podle Vás nejvíce přičinily o rozšíření korupce a úplatkářství v naší zemi?

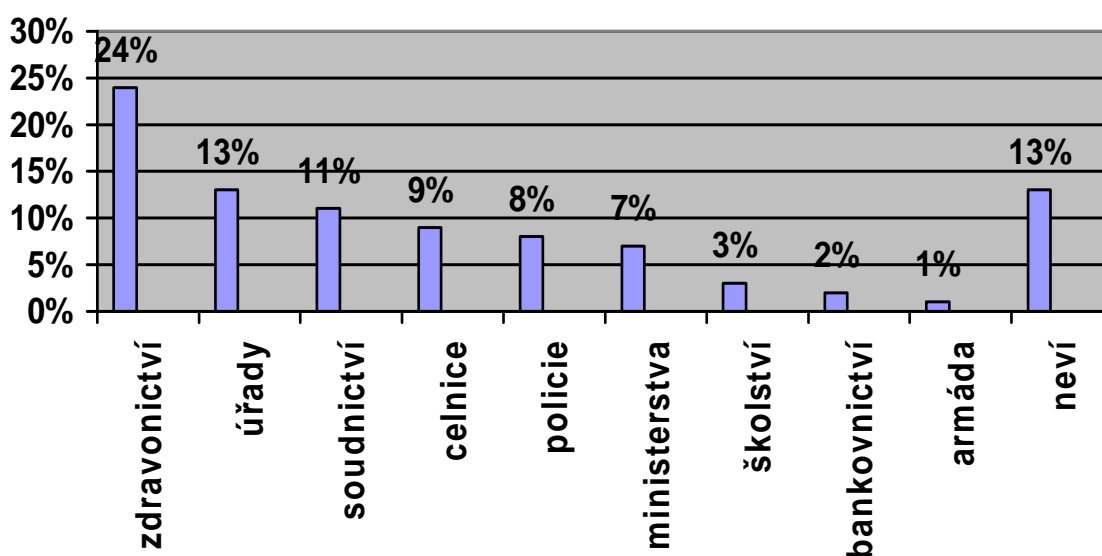
(N = 1066, údaje v %)	1999
Komunistické vlády minulého režimu	26
polistopadová federální vláda premiéra Čalvy	5
polistopadová vláda premiéra Pikharta	4
vlády premiéra Klause	26
vlády premiéra Tošovského	0
vlády premiéra Zemana	3
žádná, není to otázka vlád	34

Zdroj: <http://www.gfk.cz/cz/default.aspx>, úprava autor.

6. Vnímání korupce v České republice

V České republice se jev korupce spíše vyskytuje pod pojmem úplatkářství. Obecně je známo, že neustále narůstá počet korupčního jednání. Korupce je spojována zejména s výkonem veřejné moci, jako je vězeňská služba či policie, kde se korupční jednání nejvíce projevuje v blokovém řízení a při řešení dopravních nehod. Výjimkou není ani oblast justice, armády a zdravotnictví, za poskytnutí lepší péče. V roce 2001 společnost GfK-Praha uskutečnila výzkum pomocí osobního dotazování v domácnostech. Tázáno bylo 12 454 respondentů a přehled nejkorumpovanějšího prostředí vystihuje následující graf.

Graf 2: Ve které oblasti je podle Vás úplatkářství nejvíce rozšířeno?

Zdroj: <http://www.gfk.cz/cz/default.aspx>, úprava autor.

Většina obyvatel České republiky velmi odsuzuje korupční jednání. Jak je vidět z výzkumu, který se prováděl v roce 1998 a 1999 (uskutečněn společností Gfk-Praha za podpory Ministerstva vnitra ČR a TIC), roste počet lidí, kteří se nikdy nesnižují ke korupci. Skupina respondentů (celkový počet dotazovaných občanů v průzkumu byl 1066) „nikdy nedáváme úplatky“ vzrostla o 8% od roku 1998 na téměř tři čtvrtiny. Častý výskyt korupčního jednání byl zaznamenán v Praze (33%), hlavně u podnikatelů a mezi nekvalifikovanými dělníky. Přehled výsledků demonstruje následující tabulka.

Tabulka 3: Co vy a korupce?

(N = 1066, údaje v %)	1998	1999
nikdy nedáváte	66	74
dáváte jen výjimečně	20	16
dáváte jen občas	10	5
dáváte vcelku často	1	0
neodpověděl	3	5

Zdroj: <http://www.gfk.cz/cz/default.aspx>, úprava autor.

Ohromující výsledky přinesl průzkum veřejného mínění, který byl prováděn v květnu 2001. Dotazováno bylo 1000 respondentů ve věku 15 – 79 let z různých míst České republiky. Polovina národa si myslí, že žijeme ve zkorumpovaném státě. Následující tabulka ukazuje výsledky výzkumu.

Tabulka 4: Souhlasíte s výrokem, že ČR je zkorumpovaným státem?

zcela souhlasím	22%
spíše souhlasím	30%
spíše nesouhlasím	27%
vůbec nesouhlasím	8%
nevím	13%

Zdroj: <http://www.gfk.cz/cz/default.aspx>, úprava autor

Hlavním problémem při vnímání korupce v České republice je, že si ještě většina veřejnosti nepřijala korupci jako problém každého člověka. Výjimkou nejsou ani firmy, které nejsou ochotni přiznat, že jsou také subjektem korupčního jednání. Odhalují jen korupci, která pro ně není výhodná. Neposkytují školení pro své zaměstnance, aby uměli s korupcí lépe bojovat a tím se i odvíjí neochota zaměstnanců při odhalování korupce v jejich firmě.

Na základě výše uvedeného průzkumu, kdy výsledek „nikdy nedávám úplatek“ přinesl zlepšení, v tomto výzkumu to bylo naopak. Jedná se o stejný výzkum jako u tab. č. 4 (Souhlasíte s výrokem, že ČR je zkorumpovaným státem?), jehož výsledky jsou obsahem následující tabulek.

Tabulka 5: Co byste udělal(a) kdyby jste se náhodou stal(a) svědkem toho, že nějaká soukromá firma nebo osoba uplatí státního zaměstnance nebo veřejného činitele?

	1998	1999	2001
nic, nechal(a) bych si to jen pro sebe	19%	29%	32%
promluvil(a) bych o tom se svými příbuznými nebo nejbližšími přáteli	40%	36%	33%
oznámil(a) bych to anonymně policii	11%	9%	9%
oznámil(a) bych to na policii a šel / šla bych svědčit u soudu	11%	10%	4%
nevím	19%	16%	22%

Zdroj: <http://www.gfk.cz/cz/default.aspx>, úprava autor.

Tabulka 6: Byl(a) byste Vy osobně ochoten(na) podpořit boj proti korupci v našem státě, např. svou účastí na pouliční demonstraci?

	1998	1999	2001
rozhodně ano	11%	13%	9%
spíše ano	20%	26%	21%
spíše ne	28%	28%	30%
rozhodně ne	24%	25%	25%
nevím	17%	8%	15%

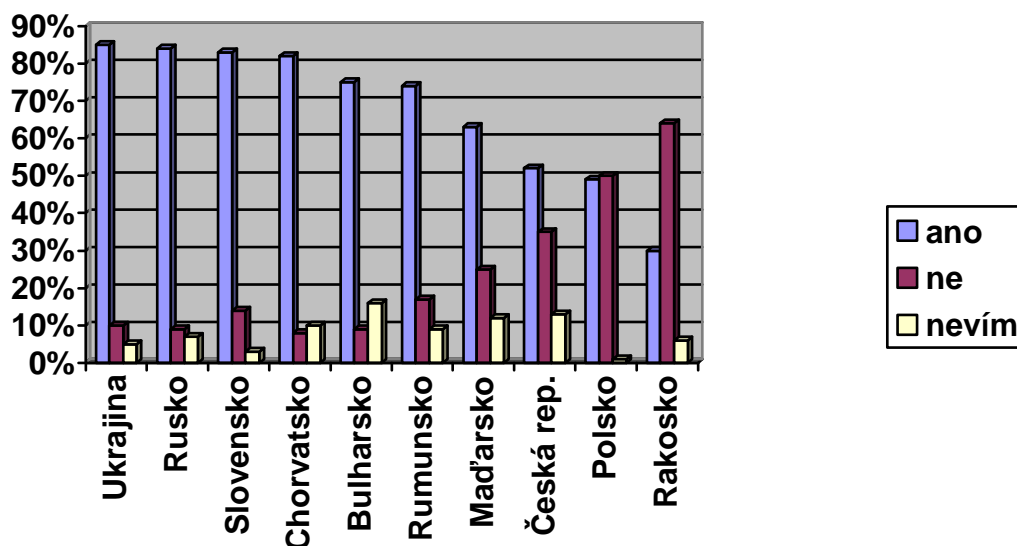
Zdroj: <http://www.gfk.cz/cz/default.aspx>, úprava autor.

6.1. Vnímání korupce v České republice a v Evropě

Srovnání České republiky s Evropou nám ukazuje průzkum, který byl proveden v roce 2001 společností GfK-Praha ve střední a východní Evropě. Celkem se uskutečnilo 11 000 osobních rozhovorů a v každé zemi bylo dotazováno přibližně tisíc respondentů.

V tomto hodnocení vidíme velký paradox. Většina obyvatel prohlašuje, že úplatky nikdy neposkytují, tak jak je pak možné, že žijí ve zkorumpovaném státě? Odpověď je jednoduchá, korupci nelze jen pasivně přihlížet, ale je důležité pro ti ní aktivně bojovat. Přihlížející většina bez boje nezaručí, že zbylá menšina daný stát nezkorumpuje. Bohužel většina obyvatel se nepovažuje za subjekt korupce a přenechává všechno úsilí na vládách a úřadech. Samozřejmě počet obyvatel ochotně bojovat proti korupci se v jednotlivých státech liší. Největší odhodlanost je v Rumunsku a v Chorvatsku, kde počet aktivních obyvatel se blíží ke dvěma třetinám. Naopak nejmenší ochotou se projevují respondenti z Rakouska, Ukrajiny a Polska. V České republice podle výzkumu z roku 2001, bylo aktivních obyvatel jedna třetina, což je pokles o 9% z roku 1999. Výsledky průzkumu jsou zřejmé z následujícího grafu.

Graf 3: Žijeme ve zkorumpovaném státě?

Zdroj: <http://www.gfk.cz/cz/default.aspx>, úprava autor.

7. Problematika veřejných zakázek

7.1. Veřejná zakázka

Pojem veřejnou zakázku definuje zákon č. 137/2006 o veřejných zakázkách v ustanovení §7, a to tak, že za „veřejnou zakázku je považována taková zakázka, která se uskutečňuje na základě smlouvy mezi jedním nebo více dodavateli, jejímž předmětem je úplatné poskytnutí dodávek či služeb nebo úplatné provedení stavebních prací. Podmínkou pro definici veřejné zakázky je tedy vznik písemné smlouvy, z níž vyplývá povinnost úplaty a jejímž předmětem bude dodávka, služba nebo stavební práce. Pokud některý z těchto znaků nebude naplněn, nejedná se o veřejnou zakázku“.¹⁵

Veřejná zakázka je realizací veřejného projektu pro určité veřejné potřeby, z veřejných zdrojů při veřejné volbě. Jde o vztah mezi dodavatelem a zadavatelem podle daných podmínek veřejné soutěže. V prvním kroku zadavatel zkoumá možné způsoby řešení problému a vymezuje rámcové podmínky. Cílem stanovení těchto podmínek je vhodný výběr způsobu řešení, proto by měly obsahovat dostatek argumentů a informací. V České republice se tak bohužel někdy neděje a dochází k zpochybňování nebo pozastavení velkých veřejných zakázek. Vznikají diskuze a dohady, jak daný problém řešit v době, kdy už je projekt realizován.

Pokud výsledkem zkoumání rámcových podmínek je, že daný problém se bude řešit formou veřejné zakázky, zadavatel vyhlásí jednostupňovou či dvoustupňovou (pro rozsáhlé a náročné veřejné projekty) veřejnou soutěž, která musí obsahovat následující podmínky:

1. definice plnění veřejné zakázky,
2. místo a dobu plnění veřejné zakázky,
3. podmínky pro uchazeče,
4. způsob hodnocení nabídek,
5. soutěžní lhůta a otevírání obálek s nabídkami (což má na starost Komise pro otevírání obálek, která kontroluje úplnost nabídky),

¹⁵ Dostupné z: <http://www.verejna-zakazka.cz/zakon/zcast1.php>

6. lhůta pro zadávací řízení,
7. doba a místo pro podávání obálek,
8. údaje zadavatele – název, sídlo, telefon atd.,
9. doba, kdy jde nahlédnout do dokumentů nebo doba umožňující prohlídku místa plnění veřejné zakázky,
10. výše jistoty od dodavatele (ve výši 0,5% - 3% budoucího peněžního závazku),
11. podmínky pro možné překročení nabídkové ceny.

Zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách umožňuje tyto způsoby zadání veřejné zakázky:

- *otevřené řízení*, pro neomezený počet dodavatelů (§ 27),
- *užší řízení*, kde zadavatel může omezit počet zájemců o danou zakázku (§ 28),
- *jednací řízení s uveřejněním* (§ 29),
- *jednací řízení bez uveřejnění* (§ 34),
- *soutěžní dialog*, pro nejméně 3 zájemce (§ 35),
- *zjednodušené podlimitní řízení*, pro nejméně 5 zájemců (§ 38).

Při hodnocení veřejných zakázek určeným zadavatelem je důležité vybrat vhodný postup. Zadavatel usnese Komisi pro hodnocení nabídek, jejíž složení je nejméně tříčlenné. Hlavním úkolem je návrh vhodné nabídky zadavateli a zpracování zprávy o posouzení a hodnocení nabídek.

Základní hodnotící kritéria jsou nabídková cena a ekonomická vhodnost, která se odvíjí od podmínek soutěže. Další kritéria mohou být např.: doba plnění zakázky, ekologické parametry, provozní náklady nebo reference atd.. V mnoha případech jsou kritéria velmi obecná a usnadňují, tak výběr neefektivní hodnotící metody. V České republice stanovení vhodných podmínek a kritérií je velmi slabou stránkou, což umožňuje, že následný proces je neobjektivní a málo strukturovaný. Na druhou stranu není možné přesně definovat taková kritéria, která by odpovídala všem rozhodovacím postupům.

Na základě doporučení komise zadavatel vybere nabídku, která nejlépe splňuje daná kritéria. Pokud se zadavatel rozhodne neakceptovat doporučení komise, musí své jednání písemně zdůvodnit. Na konec je proces ukončen uzavřením smlouvy mezi zadavatelem a uchazečem s nejlepší nabídkou.

7.1.1. Rozdělení veřejných zakázek

Veřejné zakázky lze dělit podle předmětu plnění a to na veřejné zakázky na služby, dodávky a stavební práce.

- *Veřejné zakázky na dodávky* (§8) = veřejná zakázka, jejímž předmětem je pořízení věci (zboží), a to zejména formou koupě, koupě zboží na splátky, nájmu zboží nebo nájmu zboží s právem následné koupě (leasing).

- *Veřejné zakázky na služby* (§10) = veřejná zakázka, která není charakterizována jako veřejná zakázka na dodávky nebo veřejná zakázka na stavební práce. V praxi často dochází ke kombinaci dodávek a služeb. Při určování druhu veřejné zakázky je rozhodující jednak účel veřejné zakázky a jednak hodnota prováděných služeb. Je-li hodnota služeb nižší, než hodnota dodávek pak jde o veřejnou zakázku na dodávky.

- *Veřejné zakázky na stavební práce* (§9) = veřejná zakázka, jejímž předmětem je

- a) provedení stavebních prací, které se týkají některé z činností (uvedených v příloze zákona o veřejných zakázkách) jako je stavebnictví, demolice, instalatérské a truhlářské práce atd.,
- b) provedení stavebních prací podle písmene a) a s nimi související projektová nebo inženýrská činnost, nebo
- c) zhotovení stavby, která je výsledkem stavebních nebo montážních prací, případně i související projektové či inženýrské činnosti, a která je jako celek schopna plnit samostatnou ekonomickou nebo technickou funkci.¹⁶

Veřejné zakázky lze také dělit podle hodnoty veřejné zakázky a to na veřejné zakázky malého rozsahu, veřejné zakázky podlimitní a veřejné zakázky nadlimitní. Určující hodnota je vždy částka bez DPH.

- *Veřejné zakázky malého rozsahu* jsou limitovány do 2 mil. Kč na služby a dodávky. Na stavební práce je limit do 6 mil. Kč, pro všechny zadavatele.

- *Podlimitní veřejné zakázky* jsou limitovány do 4 290 tis. Kč na služby a dodávky, je-li zadavatelem Česká republika a státní příspěvkové organizace. Ostatní veřejní zadavatelé mají limit do 6 607 tis. Kč. Veřejné zakázky na stavební práce jsou limitovány do 165 288 tis. Kč, pro všechny veřejné zadavatele.

¹⁶ Dostupné z: <http://www.verejna-zakazka.cz/zakon/zcast1.php>

- *Nadlimitní veřejné zakázky* jsou všechny veřejné zakázky přesahující hodnotu limitu, který je stanoven pro podlimitní veřejné zakázky

7.2. Transparentnost veřejných zakázek

Podle názorů nejen občanů, je korupcí nejvíce zasaženo právě hodnocení a zadávání veřejných zakázek. Česká republika trpí především neprůhledností, což vede k velkým ztrátám veřejných prostředků. Nejnovější zákon zabývající se touto problematikou je zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách. Tento zákon definuje mimo jiné informační systém o veřejných zakázkách, jehož účelem je:

- uveřejňování informací o veřejných zakázkách pomocí systému ISVS,
- vést seznam kvalifikovaných dodavatelů,
- vést seznam certifikovaných dodavatelů,
- poskytnout statistické výstupy o veřejných zakázkách,
- vést rejstřík koncesních smluv,
- poskytovat kvalifikace a číselníky.¹⁷

V oblasti veřejných projektů se „točí“ opravdu velké peníze, proto se zde korupční jednání vyskytuje velmi často. Pro představu uvádím celkový počet a objem zadaných veřejných zakázek za rok 2007:

- celkový počet zadaných veřejných zakázek = 7 271
- celková cena zadaných veřejných zakázek = 218 351 711 876,-¹⁸

Pojem transparentnost znamená *průhledný, přehledný* nebo *otevřený* a takový by měl být i zákon o veřejných zakázkách. Jeho neustálá novelizace dokazuje, že je velmi obtížné vymezit jasná pravidla a kritéria jak pro hodnocení, tak pro zadávání veřejných projektů. V dnešní době je platný zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ale v souvislosti se zavedením směrnice 2007/66/ES odbor veřejného investování, se připravuje novelizace

¹⁷ Dostupné z: <http://www.verejna-zakazka.cz/isvz/>

¹⁸ Dostupné z: <http://www.portal-vz.cz/zprava-o-statistice-verejnych-zakazek-za-ceskou-republiku-pro-rok-2007>

stěžejních právních předpisů v oblasti veřejného investování. Jedná se především o implementaci dané směrnice do národního právního řádu a zpřesnění některých zákonných institutů.

Dle mého názoru je důležité zpřísnit hlavně zadávání zakázek malého rozsahu a to snížením hraniční částky dvou a šesti miliónů korun (zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách jde opačnou cestou, neboť v případě zakázek na stavební práce zvyšuje limit pro zakázky malého rozsahu ze 2 na 6 mil. Kč.). Současný limit je zbytečně vysoký, a proto by hodnota měla odpovídat poměru mezi příjmy a náklady na realizaci daného projektu. Jde o porovnání přínosů plynoucích z realizace otevřeného řízení (tedy poklesu ceny) a nárůstu administrativních nákladů. TIC provedla šetření v oblasti externího zajištění veřejných služeb na obecní úrovni, kde bylo zjištěno, že zakázky, které prošly otevřenou soutěží, byly v průměru o 13,5% levnější než zakázky zadane mimo otevřené řízení. Na uvedeném příkladu bych chtěla poukázat na pokles ceny (což je přínos pro zadavatele), když je zakázka zadána otevřenou soutěží:

Je dána zakázka malého rozsahu v hodnotě 1 900 000,- Kč. Otevřenou soutěží lze dosáhnout cca. 10% snížení ceny (podle šetření TIC). Administrativní proces vytiží jednoho úředníka, který bude mít plat 20 000,- Kč (jedná se o odhad). Pojistné placené zaměstnavatelem je cca. 7 000,- Kč a provozní náklady činí cca. 3 000,- Kč. Celkové administrativní náklady tedy budou cca. 30 000,- Kč.¹⁹ Pokud bude použita veřejná soutěž, mohla by být veřejným sektorem snížena cena o cca. 190 000,- Kč. Při odečtení dodatečných administrativních nákladů, které činí 30 000,- Kč, by byl přínos pro zadavatele 160 000,- Kč.

¹⁹ Dostupné z: http://www.transparency.cz/pdf/vz_index_transparentnosti_metodika.pdf, úprava autor.

7.3. Analýza transparentnosti trhu veřejných zakázek

TIC v roce 2006 vydala stručnou *metodiku pro analýzu transparentnosti trhu veřejných zakázek*. Tato metodika vymezuje několik ukazatelů, jejichž cílem je dokázat, že čím více veřejných zakázek prochází veřejným řízením, kterého se může zúčastnit neomezený počet dodavatelů, tím větší je tlak na efektivnost a transparentnost.

Ukazatelé:

Index transparentnosti trhu veřejných zakázek (I1)

Hodnota indexu vyjadřuje kolik procent vynaložených prostředků v rámci veřejných zakázek (dále jen VZ) v kalendářním roce prošlo přes otevřené řízení. Index lze zapsat takto:

$$I1 = (\text{Objem VZ zadaných otevřeným řízením} / \text{Celkový objem trhu VZ}) * 100^{20}$$

Index zakázek malého rozsahu (I2)

Hodnota indexu vyjadřuje kolik procent vynaložených prostředků v rámci VZ v kalendářním roce bylo zadáno v režimu tzv. zakázek malého rozsahu a mimo režim zákona o veřejných zakázkách. V druhé případě (tedy mimo režim zákona) se jedná o vojenské dodávky, jejichž zadání nemůže být z bezpečnostních důvodů realizováno přes otevřenou soutěž. Objem těchto zakázek je v průměru 6-7 procent zakázek malého rozsahu. Index lze zapsat takto:

$$I2 = (\text{Objem VZ zadaný všemi typy zadávacího řízení definovaný v zákoně s výjimkou zakázek malého rozsahu} / \text{Celkový objem trhu VZ}) * 100^{21}$$

Index mezinárodní otevřenosti (I3)

Hodnota indexu vyjadřuje kolik procent VZ je zadáváno ve formě nadlimitních zakázek, která musí být podle zákona uveřejněna ve Věstníku EU. V roce 2004 se ve starých zemích EU hodnota indexu pohybovala kolem 28,8 procent. Index lze zapsat takto:

²⁰ Dostupné z: http://www.transparency.cz/pdf/vz_index_transparentnosti_metodika.pdf

²¹ Dostupné z: http://www.transparency.cz/pdf/vz_index_transparentnosti_metodika.pdf

$$I3 = (\text{Objem nadlimitních VZ} / \text{Celkový objem trhu VZ}) * 100^{22}$$

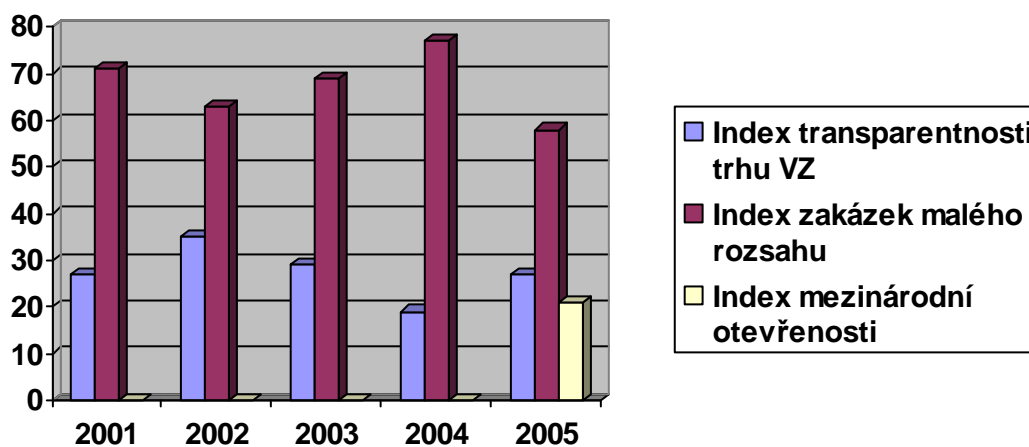
Na základě údajů zjištěných z Informačního systému VZ, kde jsou uvedeny jednotlivé objemy VZ dle jednotlivých typů zadávacího řízení provedla společnost TIC výpočty indexů pro Českou republiku pro období 2001-2005. Hodnoty výsledků znázorňuje následující tabulka (údaje v %) a graf.

Tabulka 7: Ukazatele transparentnosti v letech 2001-2005.

	2001	2002	2003	2004	2005
Index transparentnosti trhu VZ	27	35	29	19	27
Index zakázek malého rozsahu	71	63	69	77	58
Index mezinárodní otevřenosti	-	-	-	-	21

Zdroj: http://www.transparency.cz/pdf/vz_index_transparentnosti_metodika.pdf.

Graf 4: Indikátory transparentnosti v letech 2001-2005.

Zdroj: http://www.transparency.cz/pdf/vz_index_transparentnosti_metodika.pdf, úprava autor.

²² Dostupné z: http://www.transparency.cz/pdf/vz_index_transparentnosti_metodika.pdf

Z dosažených výsledků je patrné, že za období 2001 až 2005 počet VZ zadávaný přes otevřená řízení nedosáhl ani třetinu z celkového objemu VZ v daných letech. Největší pokles lze zaznamenat v roce 2004, což bylo nejspíše způsobeno změnou v legislativě o veřejných zakázkách, kdy od května 2004 nabyl účinnosti zákon č. 40/2004 Sb. Tento zákon přinesl soulad s úpravou podle EU, ale hodně zakázek bylo rozděleno a zadáváno v režii zakázek malého rozsahu (do 2 mil. Kč). V roce 2005 je již vidět patrná změna, kdy index transparentnosti trhu VZ vzrostl o 8% od roku 2004. Negativním výsledkem je počet zakázek malého rozsahu, které se pohybují vysoko nad 50%. V této oblasti nejsou zákonem definovány žádné procedurální náležitosti a dochází k obchodů z „volné ruky“, které umožňují korupční chování a brání konkurenčnímu procesu. Index mezinárodní otevřenosti je možné počítat pouze pro rok 2005, protože do roku 2004 legislativa nadlimitní zakázky nedefinovala. Při porovnání výsledku indexu transparentnosti a indexu mezinárodní otevřenosti vynikne, že velká většina otevřených řízení je pro nadlimitní VZ.

Na závěr lze konstatovat, že transparentnost v České republice je nedostačující. Většina VZ je zadávána v režimu tzv. zakázek malého rozsahu a otevřená soutěž nepokrývá ani třetinu celkového trhu VZ. Kontrola v této oblasti veřejných projektů je velmi obtížná, a proto zle v nich očekávat větší korupční tendence a klientelismus. V současném systému je nutné zavést:

- povinnost zadavatelů u zakázek malého rozsahu zjistit, nejméně tři nabídky;
- zvýšení objemu VZ zadávaných přes otevřené řízení;
- aktivnější kontrolu VZ, které jsou rozdělovány na menší celky;
- snížení horního limitu zakázek malého rozsahu a aktivnější kontrolní mechanismus.

7.3.1. Nástroje zvyšující transparentnost

Standardy pro zadávání veřejných zakázek podle TIC:

1. přijmout etický kodex, který by zavázal zadavatele a jeho zaměstnance k dodržování přísné protikorupční politiky. Tato politika by měla zahrnovat řešení problému střetu zájmů, zavést mechanismus hlášení případů korupce a chránit ty osoby, které případ korupce nahlásí;
2. umožnit přístup do řízení o zadání veřejné zakázky jen těm společnostem, které přijaly etický kodex, zavazující je a jejich zaměstnance k dodržování přísné protikorupční politiky;

3. vést “černou listinu” soutěžitelů, u nichž je dostatek důkazů pro podezření, že byli zapojeni do korupčních praktik. Na základě inskripce do této listiny by bylo možné znemožnit těmto soutěžitelům účastnit se po určitou dobu výběrových řízení;
4. v procesu zadávání veřejných zakázek využívat tzv. pakty integrity. Předmětem těchto dohod je závazek všech stran zainteresovaných na veřejné zakázce neuzívat korupčních praktik;
5. zadávat všechny zakázky, které přesahují určitou minimální cenu určenou zákonem, na základě soutěžních principů;
6. poskytnout všem stranám i široké veřejnosti dostatek informací o celém procesu zadání veřejné zakázky;
7. zajistit proces zadání veřejné zakázky proti únikům vyhrazených informací (především těch, které mají vliv na výběr dodavatele);
8. ponechat soutěžitelům dostatek času na přípravu podkladů pro soutěž a splnění zvláštních kritérií, jsou-li stanovena;
9. zajistit monitoring těch zakázek, u nichž došlo ke zvýšení ceny nad určitou hranici a/nebo ke změně rozsahu práce orgánem, který veřejnou zakázku zadal;
10. zajistit, aby byla účinně a nezávisle prováděna jak interní, tak i externí kontrola veřejných zakázek. Zprávy z těchto kontrol by měly být k dispozici veřejnosti. V případě, že dojde k porušení smluvních podmínek, měla by proběhnout zvláštní kontrola zakázky;
11. vytvořit systém “čínských zdí” mezi jednotlivými úkoly v rámci procesu zadávání veřejných zakázek tak, aby odpovědnost za zadání kritérií, hodnocení nabídek, výběr dodavatele a kontrolu realizace zakázky měly samostatné orgány;
12. využít některá další personální opatření, jako např. kolektivní rozhodování a rotaci osob na citlivých pozicích. Personál zajišťující zadávání veřejných zakázek by měl mít dostatečnou kvalifikaci a odpovídající platové ohodnocení;
13. zapojit organizace občanské společnosti do procesu zadávání veřejných zakázek i do kontroly jejich realizace.²³

²³ Dostupné z: <http://www.transparency.cz/index.php?lan=cz&id=2950>

7.3.2. Černé listiny

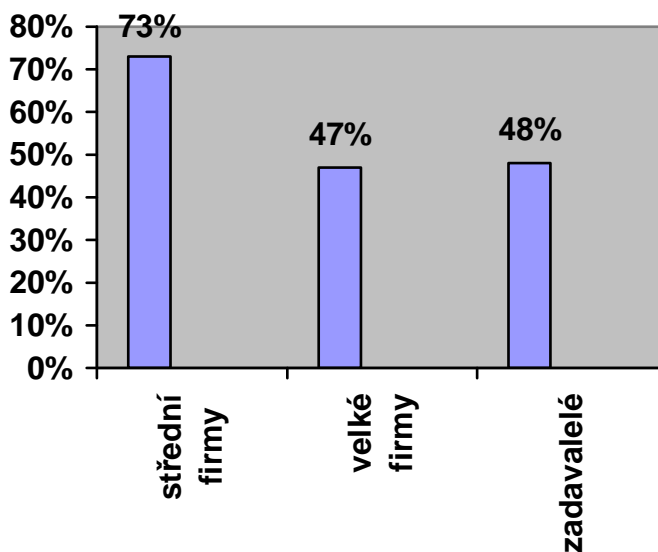
Černé listiny jsou jedním z klíčových nástrojů v boji proti korupci. Jedná se o seznam, který uveřejňuje firmy s korupčním jednáním, což pomáhá státu připouštět do soutěže jen subjekty, kteří hrají podle pravidel. Důležitým úkolem tohoto nástroje je zprůhlednit trh, a zadávání veřejných zakázek. "Černé listiny" přijaly už některé členské státy evropské unie, ale Česká republika k tomuto kroku ještě nedošla.

TIC v červnu 2007 realizovala průzkum mezi zadavateli a dodavateli, kteří se pohybují v oblasti veřejných zakázek. Výzkumu se zúčastnily střední (50-250 zaměstnanců) a velké (nad 250 zaměstnanců) firmy na straně dodavatelů. Zadavatelé byly instituce organizující výběrové řízení.

Průzkum ukazuje, že většina firem (69 %) souhlasí s monitoringem veřejných soutěží třetím, nezávislým subjektem. Častěji souhlasí střední firmy (73 %) než větší nad 250 zaměstnanců (47 %). V případě zadavatelů souhlasí s monitoringem necelá polovina (48 %) zadavatelů. Monitoring veřejných soutěží by měl začít současně na centrální i komunální úrovni. V případě volby mezi nimi pak spíše na centrální úrovni u větších zakázek. Výrazná většina firem (81 %) i zadavatelů (95 %) je pro zavedení seznamu firem v minulosti odsouzených za korupční jednání (nižší souhlas u velkých firem - 68 %). Respondenti se vyslovili proti zavedení seznamu firem s evidencí společností pouze na základě závažných podezření na korupční jednání (68 % firem proti, zadavatelé 54 %).²⁴ Procentní počet odpovědí „Souhlasím“ (na otázku: Souhlasíte s monitorováním veřejných soutěží?) demonstruje následující graf.

²⁴ Dostupné z: <http://www.transparency.cz/index.php?lan=cz&id=2939>

Graf 5: Souhlasíte s monitorováním veřejných soutěží?

Zdroj: <http://www.transparency.cz/index.php?lan=cz&id=2939>, úprava autor.

Závěrem lze říci, že 4/5 dotázaných souhlasí se zavedením seznamu „Černých listin“, které pomohou s bojem proti korupci. Dohled nad zadáváním a hodnocením veřejných zakázek by měl mít nezávislý subjekt, s čímž souhlasí naprostá většina respondentů.

7.3.3. Pakt integrity

Pakt integrity je smlouva, kde všichni účastníci veřejných zakázek (dodavatelé, zadavatelé, poradci atd.) slibují, že se nebudou účastnit korupčního jednání ani jiných praktik, které by mohly ovlivnit rozhodování v rámci veřejné zakázky. Tato smlouva také schvaluje tzv. veřejného svědka, který má za úkol celý proces kontrolovat a podávat zprávy v případě nesrovnalostí. Pakt integrity se vypracovává na každý veřejný projekt a od dané zakázky se také odvíjí příslušné sankce a postihy. V České republice je důležité zavedení podmínek (účinných postihů, při porušení smlouvy), které umožní efektivní fungování paktu integrity.

7.3.4. Vnitrostátní offset

Hlavním úkolem vnitrostátního offsetu je podpora hospodářsky slabých oblastí změnou v udělování veřejných zakázek a odstranění korupce. Stanovením vhodných a efektivních kritérií se zamezí ovlivňování procesu veřejných zakázek. Cílem je rozvoj strukturálně oslabených regionů a zvýšení zaměstnanosti. Hlavními výhodami vnitrostátního offsetu je odhad velmi rychlého příznivého efektu z hlediska ušetření veřejných financí a možnost vyzkoušení účinnosti na jakémkoli projektu. Zavedení tohoto nástroje nevyžaduje žádné legislativní změny ani zřizování nových institucí. Problémem při zavádění v České republice může být politické prostředí a neochota firem podílet se na boji proti korupci.

Hlavními kritérii vnitrostátního offsetu jsou:

- podíl počtu zaměstnanců na obratu firmy (produktivita),
- podíl a příspěvek firem na řešení problematiky nezaměstnanosti,
- nový způsob hodnocení kvality firem (reference).

Zavedení jednotných, objektivně a matematicky hodnotících kritérií veřejných zakázek má tři zásadní významy:

1. Boj proti korupci.
2. Vytvoření velkého množství pracovních míst - snížení výdajů a zvýšení příjmů státního rozpočtu (při celoplošném zavedení navrhovaných opatření v oblasti veřejných stavebních zakázek se vytvoří cca 170 tisíc pracovních míst a příjmy státní pokladny se zvýší o cca 40 mld. Kč ročně).
3. Získání finančních zdrojů na rozvoj hospodářsky slabých regionů bez nároku na státní rozpočet.

Nová kritéria:

- zabrání obchodování se zakázkami,
- zamezí nekalé soutěži a dumpingovým cenám,
- budou zdrojem pro rozvoj hospodářsky slabých regionů,
- budou motivovat firmy zvyšovat počet zaměstnanců,
- budou základem korektních zaměstnaneckých a obchodních vztahů.²⁵

²⁵ Dostupné z: <http://www.bezkorupce.cz/verejne-zakazky/vnitrostatni-offset/>

Uvedené protikorupční nástroje by měly vést k lepší transparentnosti v zadávání veřejných zakázek, snížit riziko možného ovlivnění procesu a posílit konkurenční prostředí. Důležité je zpřístupnit a hlavně zpřehlednit proces zadávání a hodnocení veřejných projektů. Velkou oblastí, která by potřebovala upravit jsou zakázky malého rozsahu (dodávky a služby jejichž předpokládaná hodnota nepřesáhne částku 2 000 000 Kč bez DPH; stavební práce, jejichž předpokládaná hodnota nepřesáhne částku 6 000 000 Kč bez DPH). Nedostatečná pravidla umožňují únik mnoha veřejných financí, protože zakázky malého rozsahu tvoří skoro 50% z celkového počtu veřejných projektů.

Oblast veřejných zakázek je skutečně jednou z nejohroženějších, proto i přijímání protikorupčních opatření nebude v tomto odvětví nikdy dostatečné. Při boji pro větší transparentnost musí být souběžně zavedeno opatření pro regulující vnitřní procesy a zároveň zvýšení otevřenosti tohoto procesu. Bohužel v naší zemi se velmi často děje pravý opak. Jsou situace, kdy celý zadávací i hodnotící proces vede jeden orgán či dokonce jen jeden úředník a dohlíží na to, aby se nezveřejnily nějaké informace. Tento model je bohužel u nás velmi častý.

Všechna dokumentace z procesu zadávání i výběru zájemce, by měla být podle zákona č. 106/1999 o svobodném přístupu k informacím, veřejně dostupná. Ale velmi často jsou důležité informace zatajovány hlavně pod záminkou, že se jedná o obchodní tajemství.

Tento postup dokazuje i kauza ohledně mytného v naší zemi, kterou vyhrála zvláštním způsobem rakouská firma Kapsch. K této kauze existují dvě smlouvy, jedna na dodávku systému umožňující zpoplatnění a druhá na provoz tohoto systému, obě jsou ale bez příloh, kde jsou uvedeny důležité informace o postupu při výběru vhodného dodavatele. Žádost o zveřejnění těchto údajů ministerstvo dopravy odmítlo právě s odůvodněním, že se jedná o obchodní tajemství. Průběh i hodnocení tohoto projektu bylo velmi zkreslené a ukazuje, jak může vyhrát firma, která nabízí výstavbu za velmi vysokou částku (22 miliard korun) a jak jednoduše jde tento zastaralý systém přelstít kusem alobalu. Dnešní novela zákona o veřejných zakázkách zpřísňuje určování informací za obchodní tajemství. Příslušný úřad musí tuto věc aktivně zkoumat a doložit. Bohužel i přes to je takovýchto neprůhledných kauz v naší zemi až příliš.

Důležitá fáze při zadávání veřejné zakázky, je nejdříve zjistit veřejné potřeby obyvatelstva lokality, kde se má veřejný projekt realizovat. Jak zjistit přání místního obyvatelstva? Odpověď je jednoduchá, zeptejte se svých občanů, jaké jsou jejich priority pro investování. Pro získání těchto informací může být využita například veřejná anketa. Názory občanů jsou velmi důležité, protože právě oni tvoří stát.

8. Public Private Partnership

Pojem PPP je zkratkou pro Partnerství veřejného a soukromého sektoru, převzatou z anglického termínu Public Private Partnership (dále jen PPP). Jedná se o smluvně upravené partnerství veřejného a soukromého sektoru vedoucí k zajištění financování, výstavby, obnovy, správy či údržby veřejné infrastruktury nebo poskytování veřejné služby. Veřejný a soukromý sektor vzájemně sdílí užítky a rizika vyplývající ze zajištění veřejné infrastruktury nebo veřejných služeb. Podstatou úspěšného PPP projektu je předpoklad rozdělení rizik mezi zúčastněné strany tak, že každá strana nese takové riziko, které dokáže nejlépe řídit.

Model PPP přináší do systému veřejných projektů principy odpovědnosti, rovného zacházení, vzájemného uznávání a konkurence při hledání řešení. Klíčovým kritériem pro měření efektivnosti poskytování veřejných služeb soukromým sektorem je určení hodnoty, kterou soukromý poskytovatel přináší státu za jím vložené zdroje.

Mezi faktory, které ovlivňují tuto hodnotu patří udržení transparentnosti, jasné rozdělení odpovědnosti a optimální alokace rizik.

V České republice je tato oblast spravována především dvěma zákony, zákonem č. 137/2006 o veřejných zakázkách a zákonem č. 139/2006 o koncesních smlouvách a koncesním řízení. Hlavní principy právní úpravy veřejných zakázek a koncesí vycházejí ze Smlouvy o založení Evropského společenství a z evropských zadávacích směrnic. Jedná se zejména o principy rovného zacházení, zákazu diskriminace a vzájemného uznávání. Institucionální zabezpečení PPP v České republice zajišťuje Ministerstvo financí České republiky a Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky, dále Asociace PPP a PPP Centrum, které vzniklo na základě vládou schválené politiky pro oblast partnerství veřejného a soukromého sektoru.

Centrum PPP

Posláním PPP Centra je řízení PPP projektů na straně veřejného sektoru. Jeho úkolem je realizace PPP projektů v ČR a zajistit kontrolu při jejich řízení. Zprostředkovává výměnu informací a zkušeností získaných při zavádění jednotlivých PPP projektů tak, aby byla minimalizována rizika. Dohled nad dodržováním zákona vykonává Úřad pro ochranu hospodářské soutěže.

Asociace PPP

Asociace PPP byla založena v roce 2004 a v projektech PPP podporuje soukromý sektor. Založily ji soukromé firmy, které mají zájem se na těchto projektech podílet a v dnešní době APPP sdružuje přes 70 společností působících v různých odvětvích. Úkolem APPP je výměna teoretických poznatků a praktických zkušeností s veřejným sektorem, směřující k rozvoji PPP, navazování kontaktů a výměna zkušeností se zahraničními institucemi a organizacemi zabývajícími se touto problematikou.

8.1. Účastníci PPP projektů

Veřejný zadavatel (zástupce veřejného sektoru)

Veřejným zadavatelem může být:

- a) Česká republika,
- b) státní příspěvková organizace,
- c) územní samosprávný celek nebo příspěvková organizace, u níž funkci zřizovatele vykonává územní samosprávný celek,
- d) jiná právnická osoba, pokud
 - byla založena či zřízena k uspokojování potřeb veřejného zájmu, které nemají průmyslovou nebo obchodní povahu, a
 - je financována převážně státem nebo jiným zadavatelem nebo je státem nebo jiným zadavatelem ovládána nebo stát nebo jiný zadavatel jmenuje nebo volí více než polovinu členů v jejím statutárním, správním, dozorčím nebo kontrolním orgánu.

Koncesionář (zástupce soukromého sektoru)

Koncesionářem je společnost, která vykonává veřejnou službu za partnera veřejného sektoru, vybrané ve veřejné soutěži na základě předložené nabídky.

Dalšími účastníky PPP projektů jsou poradci, subjekty zajišťující zdroje (banky), stavební společnosti, dodavatelé a pojišťovací společnosti.

8.2. Formy PPP

Typů a forem PPP projektů je celá řada. Nelze však stanovit jeden univerzální návod, který by bylo možné použít na všechny typy PPP projektů. Na každou zakázku by se mělo nahlížet individuálně a s ohledem na nejrůznější specifika, které obsahuje. Forma spolupráce se odvíjí od míry zapojení soukromého sektoru a z toho plynoucího rozdělení rizik na jednotlivé partnery. Mezi základní formy PPP patří:

- **BOT** (Build Operate Transfer) postav-provozuj-převěd'

Soukromý sektor projekt postaví a provozuje a po skončení domluveného kontraktu převede vlastnictví na veřejný sektor.

- **DBFO** (Design Build Finance Operate) navrhni-postav-financuj-provozuj

Kontrakt veřejného a soukromého sektoru pokrývá projekci, výstavbu, provozování a financování objektu po smluvně stanovenou dobu, po jejímž uplynutí je předmět plnění předán veřejnému sektoru.

- **O&M** (Operation and Maintenance) provozuj-udržuj

Soukromý sektor předmět plnění spravuje a udržuje, vlastnictví však zůstává na straně veřejného sektoru.

Další odvozené typy jsou:

- **BOO** (Build Own Operate) postav-vlastni-provozuj

- **BOOT** (Build Own Operate Transfer) postav-vlastni-provozuj-převěd'

- **D&B** (Design Build) navrhni-postav

- **DBFOT** (Design Build Finance Operate Transfer) navrhni-postav-financuj-provozuj-převěd'

- **DBOT** (Design Build Operate Transfer) navrhni-postav-provozuj-převěd'

8.3. Výhody a nevýhody PPP projektů

Názory na výhodnost realizace projektů formou PPP jsou mnohdy závislé na osobě hodnotitele a jeho politické orientaci, jejich objektivita tedy není vždy dostatečně zajištěna. Problematikou výhod a nevýhod využití metody PPP při zajišťování veřejných zakázek se ovšem zabývá i Evropská Komise, která v materiálu nazvaném Guidelines for successful public-private partnership (2003) uvádí i některé níže zmíněné výhody:

- mobilizace soukromého kapitálu při nedostatku veřejných financí, veřejné rozpočty jsou ušetřeny okamžitých výdajů;
- rychlejší realizace při přenesení zodpovědnosti na soukromý sektor a motivace privátního partnera platbami až za poskytované služby;
- snížení nákladů po dobu životnosti projektu zejména u projektů, kde je výstavba spojena i s provozem a údržbou, motivace soukromého partnera na snížení nákladů po celou dobu projektu;
- lepší rozložení rizik mezi veřejný a soukromý sektor;
- příjmy od třetích stran, například pronájem nevyužitých prostor v budovách;
- vyšší hodnota za veřejné peníze;
- využití know-how podnikatelských subjektů;
- efektivní způsob výstavby, využití staveb a realizace veřejných služeb;
- kreativní a nové řešení;
- možnost spolufinancování PPP projektů z fondů EU;
- dlouhodobost spolupráce (smlouva na dobu určitou, nejméně 5 let, nejčastěji v rozmezí 5- 25 let, někdy i více);

V rámci objektivity je vhodné zmínit i kritiku projektů PPP. Nejčastěji jsou zmiňovány následující nedostatky:

- konflikt kvality a zisku, snaha snižovat náklady projektu ze strany soukromého partnera na úkor kvality služeb;
- zadlužení dalších vlád;
- soukromý sektor nemá odpovědnost vůči veřejnosti;
- ztráta státních pracovních míst;
- omezená dispozice s majetkem po dlouhou dobu platnosti smluv;

Lze ovšem namítnout, že PPP projekty jsou postaveny na jasném smluvním základě a při správné aplikaci principů PPP by nemělo k těmto nepříjemnostem docházet.

8.4. Realizace PPP projektů

Na počátku každého projektu je důležitá analýza současné situace, rozhodnutí zda je řešení formou PPP proveditelné a přinese požadované výsledky. Po schválení koncesního projektu příslušným orgánem a před zahájením koncesního řízení by měl zadavatel provést analýzu výběru soukromého partnera a připravit veškeré podklady. Řízení je ukončeno uzavřením koncesní smlouvy mezi zadavatelem a dodavatelem, jehož nabídka byla v koncesním řízení vyhodnocena jako ekonomicky nejvýhodnější.

Počátky používání PPP se pojí s Velkou Británií v 80. letech 20. století. Za zlom lze pokládat rok 1992, kdy se model PPP začal masově využívat. V dnešní době se hlavně používá forma partnerství, kdy soukromý sektor předmět plnění navrhne, postaví, financuje, provozuje a následně převede do vlastnictví veřejného sektoru. Nejvíce jsou projekty PPP rozvinuty ve Velké Británii, USA, Austrálii, Kanadě, Nizozemsku a dalších vyspělých zemích. Ve Velké Británii a Walesu je od roku 1993 formou PPP zrealizováno přes 440 projektů z nichž více než 200 je dodnes funkčních. V Anglii je metodou PPP mimo jiné vybudován tunel pod kanálem La Mance. V Německu je pomocí PPP projektu zrealizována výstavba železničního terminálu na křižovatce dopravních cest v Regensburgu, provoz a údržba vodovodní infrastruktury v Berlíně a výstavba mezinárodního letiště v Hamburku. Tyto projekty mohou poskytnout obraz o oblastech možného využití metody PPP, poukázat na negativní zkušenosti s těmito projekty, stejně jako být návodem jak při realizaci PPP projektu postupovat. Důležité je na každý projekt nahlížet individuálně, je nevhodné snažit se převést projekt realizovaný v zahraničí do prostředí České republiky.

8.4.1. Projekty v ČR realizované formou PPP

V současnosti se v České republice formou PPP uskutečňuje 8 pilotních projektů. První realizace byly zahájeny 11.4.2006. Tyto projekty jsou vybírány PPP Centrem a Ministerstvem financí České republiky a jejich realizace musí být odsouhlasena vládou. Jako příklad mohou uvést následující projekty:

- *Aircon*, což je modernizace železniční tratě z pražského Masarykova nádraží do Kladna a přípojka z ní na letiště v Ruzyni. Investiční náklady byly odhadovány na 15 – 18 miliard korun, v současné době se již odhadované náklady projektu vyšplhaly na cca. 30 miliard korun. Kontrakt bude uzavřen na délku 30 – 40 let.

- *Ústřední vojenská nemocnice Praha – Střešovice*, kde je zadavatelem Ministerstvo obrany ČR a jedná se o vybudování z Ústřední vojenské nemocnice špičkové vojenské zdravotní zařízení srovnatelné s podobnými pracovišti v ostatních zemích NATO. Investiční náklady se z původních 440 milionů korun vyšplhaly na předpokládaných 750-950 milionů korun, kontrakt bude uzavřen na délku 20 – 30 let a stavba by měla být hotova v roce 2011.

- *Dálnice D3 Tábor- Bošice*, schválený vládou v délce 30 kilometrů. Investiční náklady na třicetikilometrový úsek dálnice z Tábora do Bošilce, byly odhadovány na 15 miliard korun, celková hodnota investičních nákladů se odhaduje na 40,39 miliard korun, délka kontraktu je 30 let.

- *Sportovní centrum Ponava v Brně*, což je rekonstrukce a vybudování moderního sportovně-kulturního, odpočinkového a relaxačního centra. Investiční náklady jsou 2 miliardy korun. Projekt by měl být dokončen v roce 2009.

- *Komplexní modernizace Krajské nemocnice Pardubice* (dále jen KNP). Cílem projektu je formou PPP zajistit komplexní modernizaci KNP, rekonstrukci stávající infrastruktury včetně návrhu a výstavby infrastruktury nové. Privátní partner (koncesionář) by měl převzít kompletní správu majetku Pardubického kraje dosud svěřeného KNP, zajistit vlastními zdroji jeho modernizaci a po dobu trvání projektu by měl tento majetek spravovat včetně jeho údržby. Investiční náklady se odhadují na 2,5 miliardy korun, z toho přibližně 300 milionů připadá na technologie, přístroje a zařízení. Délka spolupráce se bude pohybovat okolo 30 let. Součástí projektu se předpokládá i regenerace přilehlého průmyslově nevyužívaného areálu bývalé Tesly na adrese Kyjevská 37.

Pardubický kraj se stal vlastníkem areálu po bývalém statním podniku Tesla Pardubice na základě darovací smlouvy mezi FOXCONN CZ, s.r.o. a Pardubickým krajem. O tento projekt mají zájem tři firmy. První je TCF Czech, kterou vlastní VCES Holding, ten až dosud získával velké stavební zakázky v nemocnicích Pardubického kraje. O tuto zakázku projevila zájem také společnost PPP Hospital CZ a firma Pardubice Hospital Concession. Vítězná organizace převezme na několik desetiletí správu a údržbu nemovitého a movitého majetku, energetiky, nákupy majetku, léků, zdravotnického materiálu, lékárnu, vedení účetnictví a mzdovou agendu, úklid, prádelnu, odpadové hospodářství, správu parkoviště, ostrahu a postaví v areálu nové objekty atd. Pokud by se metoda PPP osvědčila v projektu Komplexní modernizace KNP, mohly by se jím inspirovat i další nemocnice v kraji.

Partnerství veřejného a soukromého sektoru může být alternativním způsobem zadávání veřejných zakázek, což by umožnilo lepší transparentnost a otevřenost daných projektů. Zkušenosti ze zahraničí však varují, že i dobře nastavené podmínky nejsou stoprocentní zárukou úspěšné realizace projektu. Pilotní projekty realizované formou PPP v České republice naznačují zájem o tento způsob financování veřejných zakázek, dokládají to i některé již zrealizované projekty menšího rozsahu. Politická i celospolečenská situace v České republice je pro využívání PPP příznivá, záleží tedy pouze na ochotě jednotlivých subjektů do těchto projektů vstupovat.

9. Závěr

Korupce je problémem, který postihuje všechny země světa a celou společnost. Jedná se o vztah mezi korumpujícím a korumpovaným, který s sebou přináší nejen zvyšování veřejných výdajů, což jsou peníze z „kapes“ každého občana, ale i zvyšování nedůvěry v úřady, funkcionáře i politické strany. Boj proti korupčnímu jednání by měl zasahovat do různých oblastí hospodářství (veřejné zakázky, stavební řízení, pronájem atd.) a to především ve více rovinách. Protikorupční boj vyžaduje celostátní přístup, do kterého by se měli aktivně zapojit i občané a firmy. Hlavním nedostatkem při vnímání korupce v České republice je fakt, že většina veřejnosti ještě nepřijala korupci jako problém, týkající se každého člověka. Výjimkou nejsou ani firmy, které nejsou ochotny přiznat fakt, že jsou také subjektem korupčního jednání. Pro své zaměstnance neposkytují školení, která by je naučila s korupcí lépe bojovat, což má za následek nespolupráci při odhalování korupce v jejich firmě. Zajímavé výsledky přinesl výzkum prováděný v roce 1998 a 1999 (uskutečněn společností Gfk-Praha za podpory Ministerstva vnitra ČR a TCI), který dokazuje růst počtu lidí, kteří se nikdy ke korupci nesnižují. Paradoxní ovšem je pasivita lidí při odhalování korupčního jednání, na otázku ve výše zmíněném výzkumu „Co byste udělal(a) kdyby jste se náhodou stal(a) svědkem toho, že nějaká soukromá firma nebo osoba uplatí státního zaměstnance nebo veřejného činitele?“, byla nejčastější odpověď dotázaných, „nic, nechal(a) bych si to jen pro sebe“, což pouze dokládá neochotu při boji proti korupci. Důležitý je aktivní přístup všech lidí. Přihlízející většina bez boje nezaručí, že zbylá menšina daný stát nezkorumpuje. Bohužel většina obyvatel se nepovažuje za subjekt korupce a přenechává všechno úsilí na vládě a úřadech.

Do korupčního jednání se může mnohdy zaplést každý z nás, už jen při přijetí určité „pozornosti“ za vynaloženou aktivitu. Většina obyvatel tyto „úplatky“ za korupci nepovažuje, ve společnosti je to spíše vnímáno jako samozřejmost. Pokud by jsme, ale měli brát definici korupce doslovně, byl by i dárek úplatkem, protože tím druhé osobě poskytujeme zvýhodnění. Náš trestný zákoník vyjadřuje netoleranci k jakékoli formě úplatkářství, ale zákon neurčuje hranici, od které je hodnota úplatku považována za trestný čin. Proto nepodceňujeme zdánlivě banální preventivní opatření (prosklené dveře, psychologický protikorupční trénink), které mohou mnoho lidí od korupčního jednání odradit. Důležité pro účinný boj proti korupci je větší informovanost obyvatelstva a tím zprůhlednění procesů

veřejných projektů a možné odhalení korupčního jednání. Každý by měl začít sám u sebe a nezavírat před korupcí oči.

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo poukázání na pojem korupce, který je aktuálním problémem, ale málo se dělá pro změnu současného stavu. Každý ví, že korupce existuje, ale málo kdo proti ní vystoupí. Dále byla věnována pozornost oblasti veřejných zakázek, kde se korupční jednání vyskytuje nejvíce. Uvedla jsem některá opatření (pakt integrity, černé listiny atd.), která by měla zvýšit transparentnost při zdávání a hodnocení veřejných zakázek. Uvedené protikorupční nástroje by měly vést k lepší průhlednosti v zadávání veřejných zakázek, snížit riziko možného ovlivnění procesu a posílit konkurenční prostředí. Důležité je zpřístupnit a hlavně zpřehlednit proces zadávání a hodnocení veřejných projektů. V České republice je většina veřejných zakázek zadávána v režimu tzv. zakázek malého rozsahu (do 2 mil. Kč) a otevřená soutěž nepokrývá ani třetinu celkového trhu veřejných zakázek. V této oblasti nejsou zákonem definovány žádné procedurální náležitosti a dochází k obchodům z „volné ruky“, které umožňují korupční chování a brání konkurenčnímu procesu. Nedostatečná pravidla umožňují únik mnoha veřejných financí, protože zakázky malého rozsahu tvoří skoro 50% z celkového počtu veřejných projektů.

Poslední část je věnována pojmu PPP, což je zkratka pro Partnerství veřejného a soukromého sektoru, převzatá z anglického termínu Public Private Partnership. Jedná se o smluvně upravené partnerství veřejného a soukromého sektoru vedoucí k vzájemnému sdílení užitků a rizik vyplývajících ze zajištění veřejných služeb. Model PPP přináší do systému veřejných projektů principy odpovědnosti, rovného zacházení, vzájemného uznávání a konkurence při hledání řešení. Na druhou stranu je nutno zdůraznit, že soukromý sektor nemá odpovědnost vůči veřejnosti a jeho hlavním cílem je dosahování zisku i na úkor kvality služeb. Partnerství veřejného a soukromého sektoru může být alternativním způsobem zadávání veřejných zakázek, což by umožnilo lepší transparentnost a otevřenost daných projektů.

Ve společnosti lze spatřovat posun ve vnímání negativních vlivů korupce, protože lidé si uvědomili, že korupce je problémem. Na druhé straně pouze nečinné přihlížení korupci neodstraní. Důležité je korupčnímu chování aktivně předcházet, případně jej včas odhalit. Nedílnou součástí boje proti korupci je také důsledné potrestání pachatele a zavedení opatření, která pomohou korupčnímu jednání předcházet.

Seznam použité literatury

1. Chmelík, J a kol. 2003. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha: Linde Praha, a.s. 222 s. ISBN 80-7201-434-X.
2. Ochrana, F. 2004. *Hodnocení veřejných projektů a zakázek*. Praha: ASPI Publishing. 219 s. ISBN 80-7357-033-5.
3. Volejníková, J. 2007. *Korupce v ekonomické teorii a praxi*. Praha: Profess Consulting. 390 s. ISBN 978-80-7259-055-1.
4. *Asociace pro podporu projektů spolupráce veřejného a soukromého sektoru* [online]. [Cit. 4.2.2009]. Dostupné z URL: www.asociaceppp.cz.
5. *Bezkorupce* [online]. [Cit. 4.1.2009]. Dostupné z URL: www.bezkorupce.cz.
6. *Growth from Knowledge* [online]. [Cit. 4.2.2009]. Dostupné z URL: www.gfk.cz
7. *Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky* [online]. [Cit. 4.2.2009]. Dostupné z URL: www.mmr.cz
8. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. [Cit. 4.2.2009]. Dostupné z URL: www.mvcr.cz
9. *Pardubická krajská nemocnice* [online]. [Cit. 4.2.2009]. Dostupné z URL: www.nem.pce.cz
10. *Portál o veřejných zakázkách a koncesích* [oline]. [Cit. 4.2.2009]. Dostupné z URL: www.portal-vz.cz
11. *PPP Centrum České republiky* [online]. [Cit. 4.2.2009]. Dostupné z URL: www.pppcentrum.cz.
12. *Informační servis k zákonu č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách (ZVZ)* [oline]. [Cit. 4.2.2009]. Dostupné z URL: www.verejna-zakazka.cz
13. *Transparency Iternation Česká republika* [online]. [Cit. 4.2.2009]. Dostupné z URL: www.transparency.cz

Seznam příloh

Příloha 1: Index CPI za rok 2008.	123
--	-----

Příloha 1: Index CPI za rok 2008.

Pořadí země	Země/území	CPI 2008 - hodnocení	Použité průzkumy	Standardní odchylka	Nejvyšší - nejnižší hodnocení	Rozmezí (interval věrohodnosti)
1	Dánsko	9,3	6	0,2	8.9 - 9.6	9.1 - 9.4
1	Nový Zéland	9,3	6	0,2	8.9 - 9.6	9.2 - 9.5
1	Švédsko	9,3	6	0,1	9.1 - 9.4	9.2 - 9.4
4	Singapur	9,2	9	0,3	8.4 - 9.6	9.0 - 9.3
5	Finsko	9,0	6	0,8	7.5 - 9.4	8.4 - 9.4
5	Švýcarsko	9,0	6	0,4	8.5 - 9.4	8.7 - 9.2
7	Island	8,9	5	0,9	7.3 - 9.5	8.1 - 9.4
7	Nizozemí	8,9	6	0,5	8.0 - 9.4	8.5 - 9.1
9	Austrálie	8,7	8	0,7	7.2 - 9.4	8.2 - 9.1
9	Kanada	8,7	6	0,5	8.0 - 9.4	8.4 - 9.1
11	Lucembursko	8,3	6	0,8	7.3 - 9.2	7.8 - 8.8
12	Rakousko	8,1	6	0,8	7.3 - 8.9	7.6 - 8.6
12	Hongkong	8,1	8	1,0	6.3 - 9.3	7.5 - 8.6
14	Německo	7,9	6	0,6	7.3 - 8.5	7.5 - 8.2
14	Norsko	7,9	6	0,6	7.3 - 8.9	7.5 - 8.3
16	Irsko	7,7	6	0,3	7.3 - 8.0	7.5 - 7.9
16	Velká Británie	7,7	6	0,7	6.6 - 8.4	7.2 - 8.1
18	Belgie	7,3	6	0,2	7.1 - 7.6	7.2 - 7.4
18	Japonsko	7,3	8	0,5	6.3 - 8.1	7.0 - 7.6
18	USA	7,3	8	0,9	5.3 - 8.2	6.7 - 7.7
21	Svatá Lucie	7,1	3	0,4	6.6 - 7.5	6.6 - 7.3
22	Barbados	7,0	4	0,5	6.3 - 7.5	6.5 - 7.3
23	Chile	6,9	7	0,5	5.9 - 7.6	6.5 - 7.2
23	Francie	6,9	6	0,7	5.9 - 7.7	6.5 - 7.3
23	Uruguay	6,9	5	0,5	6.4 - 7.5	6.5 - 7.2
26	Slovinsko	6,7	8	0,5	6.1 - 7.5	6.5 - 7.0
27	Estonsko	6,6	8	0,7	5.3 - 7.2	6.2 - 6.9
28	Katar	6,5	4	0,9	5.3 - 7.5	5.6 - 7.0
28	Svatý Vincenc a Grenadiny	6,5	3	1,5	4.7 - 7.5	4.7 - 7.3

28	Španělsko	6,5	6	1,0	4.6 - 7.3	5.7 - 6.9
31	Kypr	6,4	3	0,8	5.9 - 7.3	5.9 - 6.8
32	Portugalsko	6,1	6	0,9	5.2 - 7.3	5.6 - 6.7
33	Dominika	6,0	3	1,3	4.7 - 7.3	4.7 - 6.8
33	Izrael	6,0	6	0,6	5.3 - 6.7	5.6 - 6.3
	Spojené arabské					
35	emiráty	5,9	5	1,4	3.9 - 7.5	4.8 - 6.8
36	Botswana	5,8	6	1,0	4.6 - 7.3	5.2 - 6.4
36	Malta	5,8	4	0,6	5.3 - 6.6	5.3 - 6.3
36	Portoriko	5,8	4	1,1	4.8 - 7.3	5.0 - 6.6
39	Taiwan	5,7	9	0,5	4.9 - 6.4	5.4 - 6.0
40	Jižní Korea	5,6	9	1,1	3.8 - 8.0	5.1 - 6.3
41	Mauricius	5,5	5	1,1	4.6 - 7.3	4.9 - 6.4
41	Omán	5,5	5	1,4	3.5 - 7.5	4.5 - 6.4
43	Bahrajn	5,4	5	1,1	3.5 - 6.3	4.3 - 5.9
43	Macao	5,4	4	1,4	3.4 - 6.6	3.9 - 6.2
45	Bhútán	5,2	5	1,1	3.9 - 6.6	4.5 - 5.9
45	Česká republika	5,2	8	1,0	4.3 - 7.5	4.8 - 5.9
47	Kapverdy	5,1	3	1,6	3.4 - 6.6	3.4 - 5.6
47	Kostarika	5,1	5	0,4	4.6 - 5.6	4.8 - 5.3
47	Maďarsko	5,1	8	0,6	4.2 - 5.9	4.8 - 5.4
47	Jordánsko	5,1	7	1,9	2.9 - 7.6	4.0 - 6.2
47	Malajsie	5,1	9	1,1	3.3 - 6.8	4.5 - 5.7
52	Lotyšsko	5,0	6	0,3	4.6 - 5.4	4.8 - 5.2
52	Slovensko	5,0	8	0,7	3.5 - 5.9	4.5 - 5.3
54	Jižní Afrika	4,9	8	0,5	3.8 - 5.3	4.5 - 5.1
55	Itálie	4,8	6	1,2	3.3 - 6.3	4.0 - 5.5
55	Seychely	4,8	4	1,7	3.2 - 7.3	3.7 - 5.9
57	Řecko	4,7	6	0,6	3.5 - 5.3	4.2 - 5.0
58	Litva	4,6	8	1,0	3.2 - 6.2	4.1 - 5.2
58	Polsko	4,6	8	1,0	3.3 - 5.9	4.0 - 5.2
58	Turecko	4,6	7	0,9	3.3 - 5.9	4.1 - 5.1
61	Namibie	4,5	6	1,1	3.2 - 5.9	3.8 - 5.1
62	Chorvatsko	4,4	8	0,7	3.5 - 5.3	4.0 - 4.8
62	Samoa	4,4	3	0,8	3.4 - 4.9	3.4 - 4.8
62	Tunisko	4,4	6	1,6	3.2 - 7.1	3.5 - 5.5
65	Kuba	4,3	4	0,9	3.2 - 5.3	3.6 - 4.8
65	Kuvajt	4,3	5	1,4	2.5 - 5.9	3.3 - 5.2
67	Salvador	3,9	5	1,0	2.7 - 4.9	3.2 - 4.5

67	Gruzie	3,9	7	1,2	2.7 - 5.6	3.2 - 4.6
67	Ghana	3,9	6	0,8	3.3 - 5.1	3.4 - 4.5
70	Kolumbie	3,8	7	1,0	2.7 - 5.2	3.3 - 4.5
70	Rumunsko	3,8	8	0,8	2.7 - 4.9	3.4 - 4.2
72	Bulharsko	3,6	8	1,1	2.4 - 5.6	3.0 - 4.3
72	Čína	3,6	9	1,1	2.5 - 6.2	3.1 - 4.3
72	Makedonie	3,6	6	1,1	1.8 - 5.1	2.9 - 4.3
72	Mexiko	3,6	7	0,4	3.2 - 4.5	3.4 - 3.9
72	Peru	3,6	6	0,6	3.3 - 4.8	3.4 - 4.1
72	Surinam	3,6	4	0,6	3.2 - 4.6	3.3 - 4.0
72	Svazijsko	3,6	4	1,1	2.7 - 5.3	2.9 - 4.3
72	Trinidad a Tobago	3,6	4	0,7	3.0 - 4.6	3.1 - 4.0
80	Brazílie	3,5	7	0,6	3.0 - 4.9	3.2 - 4.0
80	Burkina Faso	3,5	7	1,0	2.5 - 5.3	2.9 - 4.2
80	Maroko	3,5	6	0,8	2.5 - 4.6	3.0 - 4.0
80	Saudská Arábie	3,5	5	0,7	2.5 - 4.6	3.0 - 3.9
80	Thajsko	3,5	9	0,8	2.4 - 4.5	3.0 - 3.9
85	Albánie	3,4	5	0,1	3.2 - 3.5	3.3 - 3.4
85	Indie	3,4	10	0,3	2.7 - 3.9	3.2 - 3.6
85	Madagaskar	3,4	7	1,1	1.8 - 4.9	2.8 - 4.0
85	Černá Hora	3,4	5	1,0	1.8 - 4.6	2.5 - 4.0
85	Panama	3,4	5	0,6	2.5 - 4.3	2.8 - 3.7
85	Senegal	3,4	7	0,9	2.7 - 5.3	2.9 - 4.0
85	Srbsko	3,4	6	0,8	2.7 - 4.9	3.0 - 4.0
92	Alžírsko	3,2	6	0,3	2.7 - 3.5	2.9 - 3.4
92	Bosna a Hercegovina	3,2	7	0,6	2.6 - 3.9	2.9 - 3.5
92	Lesotho	3,2	5	1,0	1.6 - 4.6	2.3 - 3.8
92	Srí Lanka	3,2	7	0,5	2.5 - 3.9	2.9 - 3.5
96	Benin	3,1	6	0,5	2.7 - 3.9	2.8 - 3.4
96	Gabon	3,1	4	0,3	2.7 - 3.4	2.8 - 3.3
96	Guatemala	3,1	5	1,2	1.8 - 5.1	2.3 - 4.0
96	Jamajka	3,1	5	0,3	2.7 - 3.4	2.8 - 3.3
96	Kiribati	3,1	3	0,5	2.5 - 3.4	2.5 - 3.4
96	Mali	3,1	6	0,4	2.6 - 3.4	2.8 - 3.3
102	Bolívie	3,0	6	0,3	2.7 - 3.3	2.8 - 3.2
102	Džibutsko	3,0	4	0,7	1.9 - 3.4	2.2 - 3.3
102	Dominikánská republika	3,0	5	0,4	2.6 - 3.4	2.7 - 3.2
102	Libanon	3,0	4	1,0	1.8 - 4.2	2.2 - 3.6

102	Mongolsko	3,0	7	0,5	2.0 - 3.4	2.6 - 3.3
102	Rwanda	3,0	5	0,4	2.5 - 3.3	2.7 - 3.2
102	Tanzánie	3,0	7	0,6	1.8 - 3.4	2.5 - 3.3
109	Argentina	2,9	7	0,7	1.8 - 3.5	2.5 - 3.3
109	Arménie	2,9	7	0,4	2.3 - 3.4	2.6 - 3.1
109	Belize	2,9	3	1,2	1.8 - 4.2	1.8 - 3.7
109	Moldavsko	2,9	7	1,1	1.8 - 5.3	2.4 - 3.7
109	Šalomounovy ostrovy	2,9	3	0,5	2.5 - 3.4	2.5 - 3.2
109	Vanuatu	2,9	3	0,5	2.5 - 3.4	2.5 - 3.2
115	Egypt	2,8	6	0,7	2.0 - 3.5	2.4 - 3.2
115	Malawi	2,8	6	0,6	1.8 - 3.3	2.4 - 3.1
115	Maledivy	2,8	4	1,7	1.5 - 5.3	1.7 - 4.3
115	Mauretánie	2,8	7	1,2	1.8 - 5.3	2.2 - 3.7
115	Niger	2,8	6	0,5	1.9 - 3.3	2.4 - 3.0
115	Zambie	2,8	7	0,4	2.1 - 3.3	2.5 - 3.0
121	Nepál	2,7	6	0,5	1.8 - 3.4	2.4 - 3.0
121	Nigérie	2,7	7	0,5	1.9 - 3.3	2.3 - 3.0
	Svätý Tomáš a Princův					
121	ostrov	2,7	3	0,6	2.1 - 3.3	2.1 - 3.1
121	Togo	2,7	6	1,4	1.5 - 5.3	1.9 - 3.7
121	Vietnam	2,7	9	0,7	1.8 - 3.9	2.4 - 3.1
126	Eritrea	2,6	5	1,3	1.4 - 4.6	1.7 - 3.6
126	Etiopie	2,6	7	0,6	1.9 - 3.3	2.2 - 2.9
126	Guyana	2,6	4	0,2	2.3 - 2.7	2.4 - 2.7
126	Honduras	2,6	6	0,5	1.8 - 3.5	2.3 - 2.9
126	Indonésie	2,6	10	0,6	1.8 - 3.6	2.3 - 2.9
126	Libye	2,6	5	0,6	1.8 - 3.4	2.2 - 3.0
126	Mosambik	2,6	7	0,4	2.1 - 3.3	2.4 - 2.9
126	Uganda	2,6	7	0,7	1.8 - 3.5	2.2 - 3.0
134	Komory	2,5	3	0,8	1.9 - 3.4	1.9 - 3.0
134	Nikaragua	2,5	6	0,4	1.8 - 2.9	2.2 - 2.7
134	Pákistán	2,5	7	0,7	1.3 - 3.3	2.0 - 2.8
134	Ukrajina	2,5	8	0,5	1.8 - 3.2	2.2 - 2.8
138	Libérie	2,4	4	0,7	1.8 - 3.2	1.8 - 2.8
138	Paraguay	2,4	5	0,5	1.8 - 2.9	2.0 - 2.7
138	Tonga	2,4	3	0,4	1.9 - 2.7	1.9 - 2.6
141	Kamerun	2,3	7	0,7	1.8 - 3.3	2.0 - 2.7
141	Írán	2,3	4	0,5	1.8 - 2.7	1.9 - 2.5
141	Filipíny	2,3	9	0,4	1.8 - 2.7	2.1 - 2.5

141	Jemen	2,3	5	0,7	1.8 - 3.4	1.9 - 2.8
145	Kazachstán	2,2	6	0,7	1.7 - 3.4	1.8 - 2.7
145	Timor-Leste	2,2	4	0,4	1.8 - 2.7	1.8 - 2.5
147	Bangladéš	2,1	7	0,5	1.4 - 2.7	1.7 - 2.4
147	Keňa	2,1	7	0,4	1.8 - 2.7	1.9 - 2.4
147	Rusko	2,1	8	0,6	1.6 - 3.4	1.9 - 2.5
147	Sýrie	2,1	5	0,6	1.3 - 2.7	1.6 - 2.4
151	Bělorusko	2,0	5	0,7	1.3 - 3.2	1.6 - 2.5
151	Středoafriická republika	2,0	5	0,3	1.8 - 2.5	1.9 - 2.2
151	Pobřeží slonoviny	2,0	6	0,7	1.5 - 3.3	1.7 - 2.5
151	Ekvádor	2,0	5	0,3	1.8 - 2.5	1.8 - 2.2
151	Laos	2,0	6	0,5	1.5 - 2.7	1.6 - 2.3
151	Papua Nová Guinea	2,0	6	0,6	1.0 - 2.7	1.6 - 2.3
151	Tádžikistán	2,0	8	0,5	1.5 - 2.9	1.7 - 2.3
158	Angola	1,9	6	0,5	1.0 - 2.7	1.5 - 2.2
158	Ázerbajdžán	1,9	8	0,4	1.3 - 2.5	1.7 - 2.1
158	Burundi	1,9	6	0,7	1.0 - 2.9	1.5 - 2.3
158	Republika Kongo	1,9	6	0,1	1.8 - 2.1	1.8 - 2.0
158	Gambie	1,9	5	0,6	1.4 - 3.0	1.5 - 2.4
158	Guinea-Bissau	1,9	3	0,2	1.8 - 2.1	1.8 - 2.0
158	Sierra Leone	1,9	5	0,1	1.8 - 2.1	1.8 - 2.0
158	Venezuela	1,9	7	0,1	1.8 - 2.1	1.8 - 2.0
166	Kambodža	1,8	7	0,2	1.5 - 1.9	1.7 - 1.9
166	Kyrgyzstán	1,8	7	0,2	1.5 - 2.0	1.7 - 1.9
166	Turkmenistán	1,8	5	0,5	1.1 - 2.7	1.5 - 2.2
166	Uzbekistán	1,8	8	0,7	1.1 - 3.2	1.5 - 2.2
166	Zimbabwe	1,8	7	0,5	0.9 - 2.7	1.5 - 2.1
	Demokratická					
171	republika Kongo	1,7	6	0,2	1.5 - 2.1	1.6 - 1.9
171	Rovníková Guinea	1,7	4	0,2	1.4 - 1.9	1.5 - 1.8
173	Čad	1,6	6	0,2	1.4 - 1.9	1.5 - 1.7
173	Guinea	1,6	6	0,4	1.0 - 2.1	1.3 - 1.9
173	Súdán	1,6	6	0,2	1.3 - 1.9	1.5 - 1.7
176	Afghánistán	1,5	4	0,3	1.0 - 1.8	1.1 - 1.6
177	Haiti	1,4	4	0,4	1.0 - 2.0	1.1 - 1.7
178	Irák	1,3	4	0,3	1.0 - 1.8	1.1 - 1.6
178	Myanmar	1,3	4	0,4	1.0 - 1.8	1.0 - 1.5
180	Somálsko	1,0	4	0,6	0.3 - 1.8	0.5 - 1.4

